

Wijkvernieuwingsplan Lewenborg Leeft! 2022

Juli 2022

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	De wijk Lewenburg	5
2.1	Ligging en samenstelling van de wijk	5
2.2	Sterkte-Zwakte analyse Lewenburg	7
3.	Op weg naar wijkvernieuwingsplan	8
3.1	Verkenning met inwoners en organisaties.....	8
3.2	Hoofdlijnen input inwoners en organisaties	11
3.2.1	Inwoners.....	11
3.2.2	Maatschappelijke organisaties.....	11
3.3	Er gebeurt al veel in Lewenburg.....	11
3.4	Droombeeld.....	12
3.5	Ambities en doelen per thema.....	12
4.	Wat gaan we doen?.....	15
4.1	Samenwerking en samenhang	15
4.2	Iedereen doet mee	16
4.3	Opvoeden en opgroeien.....	19
4.4	Samen tegen armoede	23
4.5	Oud worden in de wijk.....	26
4.6	Fijn, groen en duurzaam.....	28
5.	Organisatie, financiën en planning wijkvernieuwing	31
5.1	Communicatie.....	31
5.2	Organisatie.....	31
5.3	Planning.....	31
5.4	Financiën.....	33
5.5	Monitoring en evaluatie	36

Bijlage_1 Analyse input inwoners

1. Inleiding

Wijkvernieuwing ook in Lewenborg

De cijfers laten zien dat in de gemeente Groningen niet alle wijken evenredig profiteerden van de gunstige economische omstandigheden van de laatste jaren. De kloof tussen wijken met relatief veel draagkracht en de kwetsbaarder wijken wordt zelfs groter. Daarbovenop brengt de coronapandemie op economisch en sociaal vlak veel onzekerheid met zich mee.

Om de toenemende ongelijkheid binnen onze gemeente een halt toe te roepen is in 2017 gestart met de Groninger wijkvernieuwing in de wijken Selwerd, Beijum, De Hoogte/Indische Buurt en de Wijert. Inmiddels is de Groninger wijkvernieuwing goed op stoom. We starten, mede dankzij de beschikbare middelen uit het Nationaal Programma Groningen (NPG), nu ook de wijkvernieuwing in Lewenborg. Deze wijkvernieuwing was al aangekondigd in het coalitieakkoord. In dit wijkvernieuwingsplan

beschrijven we de visie voor wijk, de ambities en doelen en doen we een eerste aanzet voor de uitvoering.

Doel van de wijkvernieuwing

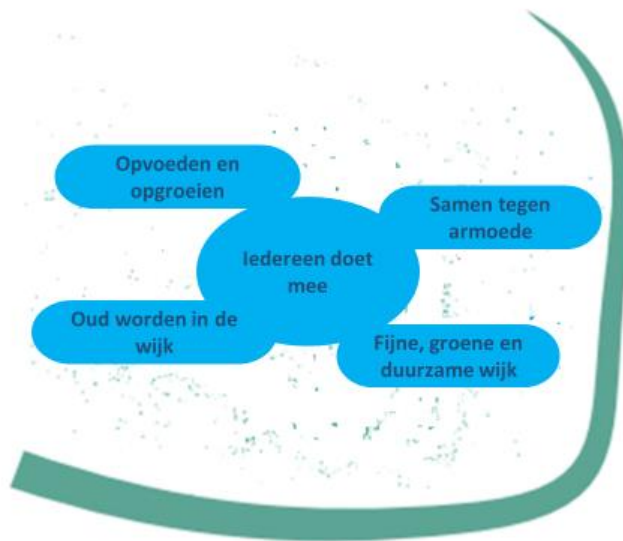
Met deze wijkvernieuwing willen we de samenhang en verbinding in de wijk versterken om de sociale draagkracht te vergroten. We omarmen hierbij het gedachtegoed van de Vreedzame Wijk en maken gebruik van de kracht van de inwoners van de wijk Lewenborg. Door zowel in te zetten op sociale én fysieke maatregelen verbeteren we de leefbaarheid van de wijk. We creëren met de maatregelen niet alleen een stevige basis voor de toekomst maar bieden ook een vangnet voor inwoners. De wijkvernieuwing is een tijdelijke impuls maar zorgt er wel voor dat projecten en initiatieven ook ná de wijkvernieuwing door gaan. Een toekomst waarin de inwoners met elkaar en voor elkaar klaar staan en waar iedereen meetelt.

We doen het samen

In Groningen doen we de wijkvernieuwing voor en met inwoners. Tijdens de afgelopen periode waren directe ontmoetingen en bijeenkomsten vanwege corona niet of beperkt mogelijk. We zijn als gemeente daarom actief naar andere methoden op zoek gegaan om de wensen en ideeën voor het wijkvernieuwingsplan van inwoners, ondernemers en organisaties op te halen. Met inzet van de wijkkijker, de meedenkposter en de wijkwagen hebben zo'n 400 inwoners hun input gegeven.

Gelukkig hoefden we ook niet blanco te beginnen. In de wijk gebeurt al veel. Er wordt bijvoorbeeld voor de jeugd al jaren samengewerkt aan een vreedzame wijk door Lewenborg XL. Een deel van de openbare ruimte is in beheer bij onder andere Le Roy en de Vlindertuin. En er is ruimte voor ontmoeten en laagdrempelige ondersteuning bij onder andere het DOK en de Oude Bieb. We hebben, mede op basis van de input van inwoners, in themasessies samen met dertig organisaties, waaronder scholen, inwonersinitiatieven en corporaties, gekeken waar de wijkvernieuwing een stevige plus of aanvulling kan leveren. Dit plan levert hiervoor de eerste aanzet.

Aan de slag met vijf thema's

In de wijkvernieuwing Lewenborg Leeft! gaan we aan de slag met vijf thema's. Centraal hierin staat het thema **iedereen doet mee**. Daar werken we aan het onderling verbinden van inwoners en maatschappelijke organisaties. Hier ligt de kracht van de wijk. In **Samen tegen armoede** ontwikkelen we een aantal projecten om de bestaande ongelijkheid te bestrijden. Daarnaast zetten we extra in op de jeugd (**Opvoeden en Opgroeien**) en de groeiende groep senioren in de wijk (**Oud worden in de wijk**). We geven een stevige impuls aan de inrichting van de openbare ruimte (**Fijne, groene en duurzame wijk**) zodat deze bijdraagt aan ontmoeten en bewegen voor alle inwoners en bijdraagt aan een toekomstbestendige en leefbare wijk.

Veel projecten in dit uitvoeringsplan staan nog in de startblokken en zullen het komende jaar steeds meer vorm en inhoud krijgen. Dat blijven we samen met de maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners doen. Via de website Lewenborgleeft.nl kan iedereen de voortgang volgen en hun bijdrage leveren of aangeven actief mee te willen denken. Om Lewenborg Leeft! tot een succes te maken is het van belang dat ook daadwerkelijk iedereen meedoet. Daar gaan we voor.

2. De wijk Lewenborg

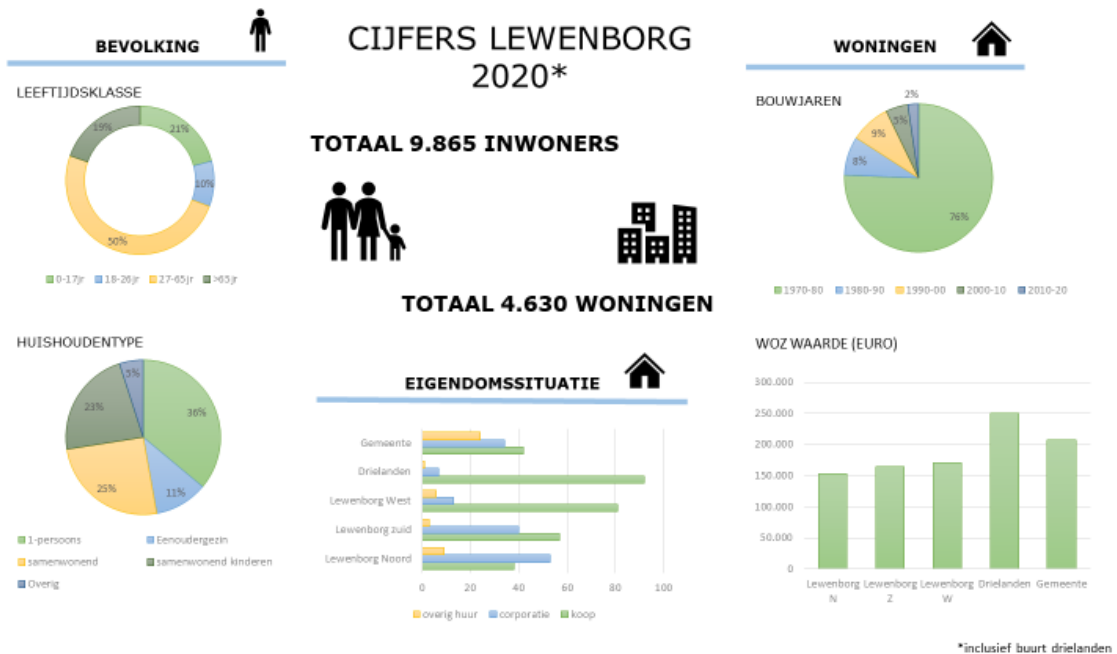
2.1 Ligging en samenstelling van de wijk

De wijk Lewenborg is een grote woonwijk in het oosten van de stad Groningen. De wijk bestaat uit drie buurten: Lewenborg Noord, Lewenborg Zuid en Lewenborg West. Daarnaast nemen we, gelet op de ligging, de buurt Drielanden mee in onze aanpak.

De bouw van de wijk Lewenborg is in 1969 gestart vanuit het toenmalige stedenbouwkundige inzicht van de tuinstadgedachte. In 2004 zijn een aantal structurele verbeteringen doorgevoerd in het centrumgebied waaronder de sloop van een aantal hoogbouwflats. De buurt Drielanden is in de 90'er jaren van de vorige eeuw gerealiseerd.

Hieronder zijn een aantal kenmerken van de inwoners en woningen weergegeven.

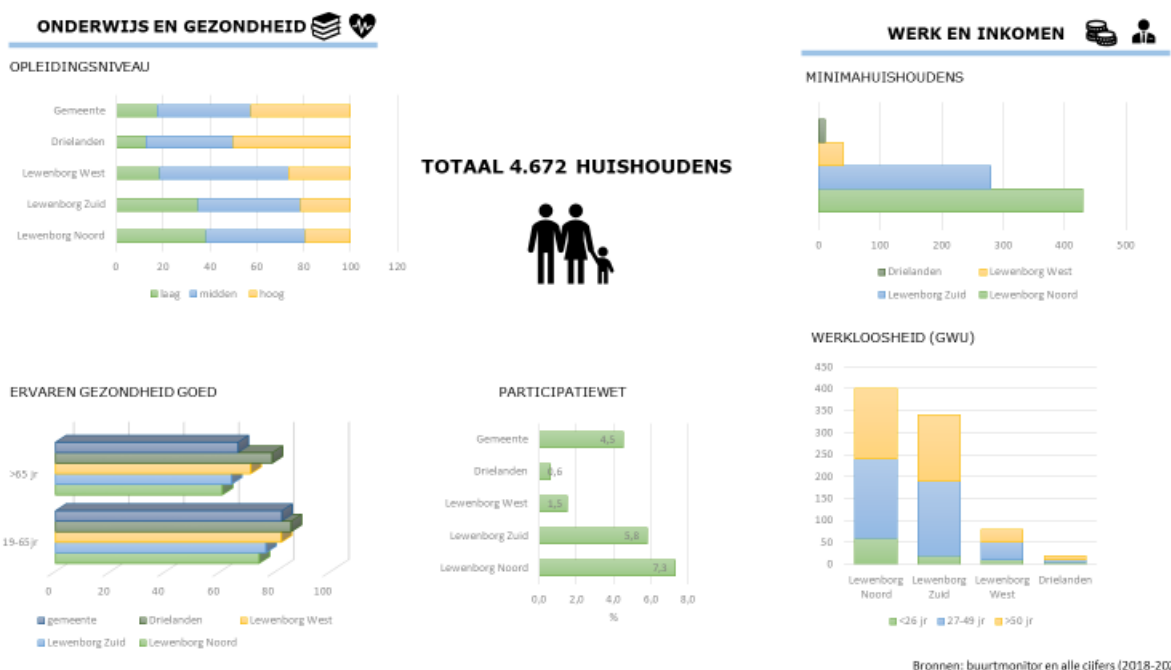

Lewenborg is een woonwijk die, oorspronkelijk gebouwd als gezinswijk, inmiddels veel eenpersoonshuishoudens (36%) kent. Het aandeel gezin met kinderen (eenouder en samenwonend met kinderen) bedraagt op dit moment nog maar een derde van de bevolkingsamenstelling (34%).

Het aantal ouderen (ouder dan 65 jaar) bedraagt op dit moment 19%. Dit zal naar verwachting de komende jaren blijven stijgen. De inwoners van Lewenborg geven namelijk aan hier graag te wonen en te willen blijven wonen. Daarnaast geeft de consultatief geriatr, die in Lewenborg regelmatig huisbezoeken doet, aan dat inwoners van Lewenborg eerder oud zijn. Dat wil zeggen dat inwoners van Lewenborg op al een lagere leeftijd met ouderdomsverschijnselen te maken krijgen dan gemiddeld in de rest van de gemeente. De verwachting is dan ook dat de vraag naar extra zorg en ondersteuning de komende periode hier al snel verder zal toenemen.

Het aandeel jongeren in Lewenborg is lager dan in de rest van de gemeente. Waarschijnlijk omdat in deze wijk weinig studenten wonen.

In Lewenborg Noord en Zuid is de verhouding huur en koop ongeveer ieder de helft. In een aantal buurtjes is een hoge concentratie van sociale huur. Voor Lewenborg West en Drielanden bestaat het grootste deel van de woningen uit koopwoningen (meer dan 80%).

Op sociaal-economisch gebied zijn er grote verschillen tussen de buurten Lewenborg Noord en Zuid enerzijds en Lewenborg West en Drielanden anderzijds.

In Lewenborg Noord en Zuid is het gemiddelde opleidingsniveau lager, de werkloosheid hoger en is het aantal minimahuishoudens veel hoger dan in de rest van de gemeente. Van de inwoners behorende tot een minimahuishouden is het percentage alleenstaand en ouderen relatief hoog. En juist ook in Lewenborg Noord en Zuid is het percentage kinderen dat in armoede opgroeit vrij hoog (21%-29%). We zien ook dat maar een kleiner deel van de inwoners hun gezondheid als goed ervaren. We zien dat in een aantal buurten deze groep zich concentreert. Deze concentratie van sociale problematiek heeft een negatief effect op de individuele problematiek. Ook kan dit een negatief effect op de leefbaarheid en de veiligheid van deze buurten hebben.

In Lewenborg West is de situatie ongeveer vergelijkbaar met de rest van de gemeente terwijl Drielanden over het algemeen beter scoort dan het gemiddelde van de gemeente.

In bijlage 1 is de analyse van de input van de inwoners weergegeven. Meer informatie is te vinden in het wijkkompas (<https://basismonitor-groningen.nl/kompasvangroningen>).

2.2 Sterkte-Zwakte analyse Lewenburg

Op basis van het kompas van Groningen en de input van inwoners en organisaties is een analyse van de wijk gemaakt. We hebben dit samengevat in onderstaand overzicht. Hierin hebben we de sterke en zwakke punten van de wijk aangegeven.

Ook hebben we de kansen en bedreigingen die van buitenaf komen op de wijk in dit schema in beeld gebracht.

	+	-
Intern	<p>Sterktes zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Actieve betrokkenheid inwoners en ondernemers. • Actieve participatieonderwijs, opvang en welzijn in Lewenburg XL. • BeWonersPlatform Lewenburg*. • Relatief goed buurtnetwerk. • Tevredenheid over kwaliteit woningen, verkeersveiligheid en aanwezigheid voorzieningen. • Veel voorzieningen (sport en gezondheid). • Groene omgeving. 	<p>Zwaktes zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relatief veel armoede. • Relatief veel werklozen met groot aandeel jongeren. • Relatief veel jongeren zonder startkwalificatie. • Relatief veel volwassenen die aangeven moeite te hebben met rondkomen nu en in de toekomst. • Overlast gevende groep jongeren. • Vergrijzing inwoners en vrijwilligers. • Deels verouderde, slecht onderhouden en rommelige openbare ruimte. • Deels grauwe uitstralingen woningen en gebouwen.
Extern	<p>Kansen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Start Wijkvernieuwing inclusief NPG-middelen. • Effecten corona (nabuurchap, thuiswerken). • Extra middelen particulieren en corporaties voor woningverbetering (aardbevingen). 	<p>Bedreigingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Effecten corona (eenzaamheid, mentale gezondheid, toename achterstanden). • Groei problematische jongerengroep(en). • Geen verhoging minima-uitkeringen. • Doorstroom (verhuizingen) in gebied. • Aardbevingsgebied (zorgen rondom veiligheid en schade). • Klimaatverandering en hittestress.

*Op dit moment heeft het BeWonersPlatform Lewenburg (is samenvoeging van Golvend Lewenburg en Scheepsraad) te maken met een sterke uittocht van vrijwilligers onder andere als gevolg van de vergrijzing en corona. Daarmee is het BeWonersPlatform binnen een half jaar tijd veel minder een sterkte geworden. Verderop in het plan geven we aan hoe we gezamenlijk met inwoners en organisaties dit willen gaan ondervangen.

In de wijkvernieuwing zetten we de kracht van de wijk in om de zwaktes te kunnen aanpakken. We zien ook dat de factoren die van buiten komen zoals de effecten van de Corona epidemie van invloed zijn op de sterkte en de zwaktes. Zo zullen ook verhuizingen (doorstroom) van invloed zijn op de betrokkenheid van inwoners, zowel positief als negatief. Het is dus van belang om sterkte en zwaktes goed in de gaten te houden. En bij te kunnen sturen daar waar nodig.

3 Op weg naar wijkvernieuwingsplan

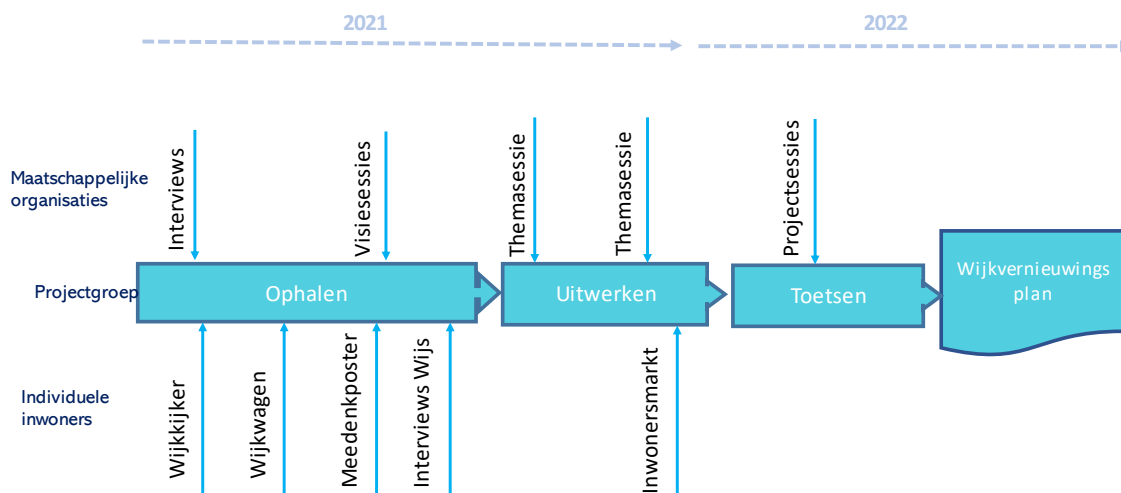
3.1 Verkenning met inwoners en organisaties

Als informele start van het proces is begin 2021 door het BeWonersPlatform Lewenborg de naam en logo voor deze wijkvernieuwing gekozen. Met Lewenborg Leeft! hebben we een mooie en frisse start.

Vanwege de uitbraak van corona en de beperkingen konden we geen grote bijeenkomsten houden. We hebben daarom samen met de projectgroep een plan bedacht om toch zoveel mogelijk input van inwoners en betrokken organisaties te krijgen.

Ondanks onze inspanningen blijft het lastig om voldoende inwoners te betrekken bij de wijkvernieuwing. Zeker in coronatijd. Dat zorgt ervoor dat een aantal organisaties heeft aangegeven zich nog onvoldoende betrokken te voelen bij het proces en bij de uitwerking van de wijkvernieuwing. Samen met de projectgroep blijven we op zoek gaan naar aanvullende processen en afspraken om de betrokkenheid van inwoners en organisaties beter te borgen. We verkennen de mogelijkheden om het BeWonersPlatform Lewenborg te versterken, maar willen ook gezamenlijk kijken naar de mogelijkheden van een wijkraad of een bredere inzet van digitale middelen, zoals de stem van Groningen. Vanuit de gemeente zullen we een verkenning doen naar mogelijkheden die elders in het land goed werken.

Ophalen

Om te weten wat er speelt in de wijk en om ideeën en wensen op te halen hebben we verschillende instrumenten ingezet. We zijn in het voorjaar van 2021 met de wijkkijker op een aantal drukbezochte plekken gaan staan en hebben, op gepaste afstand, diverse inwoners geïnterviewd met gerichte vragen. We hebben hiervan een compilatievideo gemaakt die we breed op social media hebben verspreid. Vervolgens konden we met behulp van de wijkwagons verder met inwoners in gesprek gaan. Ook heeft de wijkwagons op meerdere plekken in de wijk gestaan. Als belangrijke stap in deze verkennende fase hebben we alle inwoners van Lewenborg een meedenkposter toegestuurd. Veel inwoners hebben hun ideeën en wensen via deze posters, met plattegrond van de wijk, kenbaar gemaakt. In totaal hebben we zo'n 400 reacties van inwoners binnengekregen. De meeste reacties hebben betrekking op de directe leefomgeving van de inwoners.

Als onderdeel van het wijkvernieuwingsproces zijn door WIJS (Wijk Inzet door Jongeren en Studenten), in opdracht van WIJ, per buurt interviews afgenomen. In 2021 is men met 72 groepen per straat of straatdeel in gesprek gegaan over de sociale cohesie en plus- of minpunten van de wijk/straat. Ook deze informatie is meegenomen om een beter beeld te krijgen van de wensen en behoeften in de wijk.

Daarnaast zijn we met zoveel mogelijk maatschappelijke organisaties, die actief zijn in de wijk (zie tabel), apart in gesprek gegaan om ook bij hen te vragen wat zij willen dat de wijkvernieuwing gaat opleveren. Maar ook om alvast na te denken hoe zij zelf bij kunnen dragen aan deze wijkvernieuwing. Dit heeft ook veel opgeleverd en met name input voor het thema Opvoeden en opgroeien.

Na deze verkennende individuele gesprekken hebben we de betrokken organisaties en inwonersvertegenwoordigers uitgenodigd voor een brede sessie waarin we gezamenlijk hebben gekeken of er nog onderwerpen ontbraken en hebben we een eerste verkenning voor de visie per thema gedaan.

Onderstaande organisaties hebben we uitgenodigd voor de verschillende sessies. De organisaties (scholen, kinderopvang e.d.) die aangesloten zijn bij Lewenborg XL, hebben via de voorzitter van Lewenborg XL hun input geleverd.

Organisaties in Lewenborg		
Alfacollege	Forum Bibliotheek	Politie/wijkagenten
At Home First	Gezondheidscentrum Lewenborg	SKSG Paddeltje en Atlantis
BeWonersPlatform Lewenborg	GGD/JOGG Groningen	SKSG Het Boegbeeld
Bewonersvereniging Drielanden	Het Dok	Stichting LeRoy
BIJVrijdag	Jongerenraad	Stichting Vlindertuin
Bslim	Kerkgemeente Damsterboord	Taalhuis Lewenborg
Cosis, Lijzijde, Driemaster	KidsFirst	't Kompas
CSG Kluiverboom/Werkman	Kinderopvang Juffie	TSN Thuiszorg
Cijfers en centen	Lewenborg van het gas	50 jaar Lewenborg
Damsterboord	Lewenborg XL	Vrouwencentrum De Boei
De Kimkiel	Lichtboei Comité	
De Lewenborger	Multiculturele woonvorm Brasa	WIJ Lewenborg
De Swoaistee	Oude Bieb	Winkeliersvereniging Lewenborg
De Vuurtoren	Overstag	Woningcorporatie Lefier
De Zijlen	Platform ondernemend Lewenborg	Woningcorporatie Nijestee

In projectgroep	Input geleverd via sessies of gesprek
-----------------	---------------------------------------

Uitwerken

Met de betrokken organisaties en inwonersvertegenwoordigers hebben we in een aantal themasessies de ambities en doelen aangescherpt. Hierbij hebben we ook gekeken naar de input van de inwoners. In deze themasessies werden de eerste contouren van het wijkvernieuwingsplan zichtbaar.

Tijdens een fysieke inwonersavond, begin oktober 2021, hebben we vervolgens deze eerste contouren besproken met inwoners van Lewenborg. Hierbij hebben we hen ook gevraagd wie in de wijkvernieuwing met ons mee wil denken. Er hebben zich diverse inwoners aangemeld en deze zullen we bij de verdere uitwerking ook vragen om actief mee te denken. Ook de projecten zullen samen met inwoners en organisaties verder uitgewerkt worden.

Toetsen

Samen met de projectgroep en gebiedsteam hebben we vervolgens gekeken of en hoe we de wensen en ideeën tot uitvoer kunnen gaan brengen in het kader van de wijkvernieuwing. We merken hierbij dat inwoners met name input hebben gegeven op hun directe leefomgeving en minder op de andere thema's. Hiervoor hebben we voornamelijk input opgehaald van de organisaties. We zien ook dat in deze fase het onderscheid tussen regulier of lopende initiatieven en de plus van de wijkvernieuwing nog niet stevig gedefinieerd is. Dat willen we de komende jaren verder uitwerken. In bijlage 1 is een overzicht van opgehaalde wensen en ideeën opgenomen.

3.2 Hoofdpijnen input inwoners en organisaties

3.2.1 Inwoners

De inwoners hebben veel aandacht voor de directe leefomgeving. Men is positief over het vele groen, goede voorzieningen, fijn en veilig wonen, goed OV en goed contact met burens en directe omgeving.

Inwoners zijn minder positief over het aanbod van de activiteiten, plekken voor kinderen en jongeren, verloedering van het straatbeeld door zwerfvuil en hondenpoep, slecht verkeersgedrag, weinig parkeerplekken. Hierbij hebben ook veel inwoners dit aangegeven voor specifieke locaties.

Uit het onderzoek dat door WIJS is uitgevoerd, komt hetzelfde beeld. Hierbij komt wel sterker de overlast van zwerfvuil en hondenpoep naar voren. Dat wordt in nagenoeg alle 72 interviews per straat/buurt genoemd. Over het algemeen wordt aangegeven dat er saamhorigheid binnen de straat of de buurt is (men helpt elkaar, er is een barbecue etc.). Maar een deel geeft ook aan dat dit er niet is. Hierbij ervaren sommige straten/buurtten dit als een gemis en andere straten zien dit niet als probleem of gemis. Verder geven relatief veel inwoners aan dat de wijk voor hen abstract is, maar ook dat zij slecht bekend zijn met de voorzieningen en activiteiten op wijkniveau.

3.2.2 Maatschappelijke organisaties

De maatschappelijke organisaties geven allen aan dat er al veel gebeurt in Lewenburg. Zij hebben een brede expertise en aandacht en inzicht in de verschillende groepen inwoners van Lewenburg (o.a. kinderen, jongeren, minima, ouderen). Tijdens de gevoerde gesprekken ontstaan gelijk al diverse nieuwe ideeën voor activiteiten.

Maar de organisaties geven ook aan dat inwoners niet altijd weten wat er speelt en mogelijk is. Ook weten de organisaties weinig van elkaars activiteiten. Veel van de maatschappelijke organisaties geven aan te willen gaan samenwerken aan een beter netwerk en gezamenlijke agenda.

Alle organisaties maken zich zorgen over het teruglopen van het aantal vrijwilligers en de saamhorigheid in de buurten en straten. Ook vermoeden zij nog de aanwezigheid van een grote groep inwoners die ondersteuning of een helpende hand goed kunnen gebruiken maar die de weg naar hulp en ondersteuning (nog) niet kennen.

Ook door de organisaties wordt het onderhoud van groen en vijvers en het creëren van meer ontmoetings- en speelplekken als verbeterpunten genoemd. Daarnaast wil men werken aan een toekomstbestendige wijk (verduurzamen, ruimte voor senioren, klimaatadaptatie e.d.).

3.3 Er gebeurt al veel in Lewenburg

Zoals al eerder gezegd zijn in Lewenburg veel inwoners actief en bieden een keur aan verenigingen en organisaties diverse activiteiten en bijeenkomsten aan. In de voorbereiding hebben we deze partijen uitgenodigd om input te leveren en mee te denken. Daarnaast hebben we bij het opstellen van dit wijkvernieuwingsplan drie documenten meegenomen. Eventuele samenloop en uitwerking vindt verder plaats in de projecten (zie hoofdstuk 4).

- In 2018 is het plan “Samenwerken aan een Vreedzame wijk” een integraal pedagogisch wijkplan 2019-2022 door de stuurgroep Lewenburg XL opgesteld. Met dit plan werken de diverse

onderwijsinstellingen, kinderopvang, Wij Lewenborg, BeWonersPlatform Lewenborg, Bslim en de gemeente samen vanuit dezelfde pedagogische visie aan een Vreedzame Wijk. In 2022 zal door de verenigde partijen in Lewenborg XL een wijkplan voor het vervolg worden opgesteld.

- In 2020 heeft de gemeente Groningen met haar lokaal programmaplan Nationaal Programma Groningen (NPG) een aanvraag ingediend bij het NPG.

Via het NPG worden door het Rijk middelen beschikbaar gesteld aan de aardbevingsgemeenten in de regio Groningen om nieuw perspectief te bieden.

Onderdeel van het lokale plan NPG van de gemeente Groningen is de wijkvernieuwing Beijum en Lewenborg. We hebben voor beide wijken via vijf programmalijnen diverse projecten op hoofdlijnen gedefinieerd. Daarmee hebben we het mogelijk gemaakt om voorstellen in te dienen en, als deze worden goedgekeurd, gebruik te maken van de NPG-middelen.

- Door het bestuur van het Winkelcentrum Lewenborg is een onderzoek uitgevoerd naar de toekomstverwachtingen van het wijkwinkelcentrum en is in 2018 een plan opgesteld om het winkelcentrum aantrekkelijker te maken.

3.4 Droombeeld

Lewenborg is een levendige wijk waar je prettig opgroeit en graag oud wil worden. Iedereen doet en telt mee. Jong en oud werken samen en zorgen voor elkaar. Er is geen armoede of eenzaamheid. Lewenborg is een wijk met veel groen waar je kunt spelen, sporten en wandelen en elkaar ontmoeten. Maar inwoners geven elkaar ook de ruimte, letterlijk en figuurlijk. Kinderen en jongeren krijgen de mogelijkheid om hun talenten te ontwikkelen. Kortom een vreedzame Wijk.

3.5 Ambities en doelen per thema

Samen met de maatschappelijke organisaties hebben we per thema de ambities en doelen verder uitgewerkt. Het thema **ledereen doet mee** vervult een centrale rol waarmee de andere thema's verbonden zijn. Maar de

thema's zijn ook onderling verbonden. **Opvoeden en opgroeien** heeft bijvoorbeeld een sterke link met **Samen tegen armoede**. Een **Fijne, groene en duurzame wijk** draagt, bijvoorbeeld door toegankelijke wandelpaden, ook bij aan **Oud worden in de wijk**. Het onderscheid in deze thema's zorgt er wel voor dat we gericht aan een aantal projecten kunnen werken.

Iedereen doet mee

- Lewenborg is een vreedzame wijk waar we op elkaar letten, elkaar kunnen ontmoeten en van elkaars kracht/talent gebruik kunnen maken. Welkom voelen, meedoen en zeggenschap staan hierin centraal.
- In de wijk zijn voldoende mogelijkheden voor alle leeftijdsgroepen om gezamenlijke interesses te delen, aan activiteiten deel te nemen, initiatieven te ontplooiën of elkaar te ontmoeten, waarbij ook de mogelijkheid bestaat dat verschillende leeftijdsgroepen met elkaar kunnen optrekken.

Iedereen heeft betekenisvolle contacten en niemand is eenzaam. Inwoners werken met elkaar samen om er een nog fijnere wijk van Lewenborg te maken, waarbij iedereen de kans krijgt om hieraan bij te dragen.

Opvoeden en opgroeien

- Ieder kind/jongere is onderdeel van de gemeenschap waarin hij/zij zich gezien, gehoord en geliefd voelt.
- Kinderen krijgen volop de mogelijkheden om zich te ontwikkelen en worden in staat gesteld om mee te doen waarbij geen enkel kind/jongere opgroeit in armoede of met huiselijk geweld te maken krijgt.
- Er zijn laagdrempelige en vindbare regelingen en structuren om ouders te helpen en ondersteunen bij de opvoeding.
- Ieder kind krijgt de kans om gezond te leven (eten en bewegen) en de kans om zijn haar talenten te ontwikkelen (onderwijs, kunst, hobby).
- Ieder kind voelt zich veilig in huis, op straat, op school en in de wijk.

- We werken er samen aan dat er zo weinig mogelijk overlast van jongeren wordt ervaren.

Samen tegen armoede

- We bannen samen armoede zoveel mogelijk uit. En we zorgen dat armoede ook niet meer overgedragen kan worden van generatie op generatie.
- We bieden inwoners laagdrempelige ondersteuning op maat zodat iedereen ontwikkelingsmogelijkheden en perspectief heeft. De ondersteuning richt zich bijvoorbeeld op stressreductie, financiële coaching, talentontwikkeling, omscholing of digitale vaardigheden.
- Mensen die kunnen en/of willen werken hebben een baan of plek die aansluit bij hun wensen en behoeftes. De potentie en talenten van alle inwoners worden gezien, erkend en uitgebouwd.

Oud worden in de wijk

- In Lewenborg is voldoende woonruimte en aandacht voor ouderen.
- Ouderen wonen zo lang mogelijk zelfstandig en passen op tijd hun woning aan als dit nodig is of verhuizen naar een geschikte woning.
- De wijk biedt een gevarieerd en flexibel woningaanbod voor de verschillende huishoudens.
- De wijk biedt passende en bereikbare zorg en ondersteuning aan ouderen. Er zijn verschillende mogelijkheden om te bewegen en te ontmoeten.
- Dankzij de sociale cohesie wordt er veel hulp en ondersteuning verleend door het eigen sociale netwerk in de buurt waardoor ouderen een goede kwaliteit van leven hebben en lang(er) zelfstandig kunnen wonen.
- Er is aandacht voor de mantelzorgers. Indien nodig en wenselijk worden zij ondersteund.

Fijne, groene en duurzame wijk

- De openbare ruimte is toegankelijk voor alle inwoners.
- Inwoners voelen zich veilig in hun wijk en de verkeerssituatie wordt als prettig ervaren.
- De openbare ruimte daagt uit tot bewegen en ontspannen en biedt voldoende ontmoetingsplekken voor jong en oud. Er is voldoende groen en het water heeft een goede kwaliteit.
- Er zijn goede verbindingen met het nabijgelegen Kardingse, voorzieningen en de binnenstad (OV, fiets- en wandelpaden).
- Inwoners zijn trots op hun wijk en dragen bij aan het onderhoud van de openbare ruimte (groen, afval) en hun tuinen.
- Lewenborg is een duurzame wijk waar we samen werken aan energie neutrale woningen, terugdringen van afval en een klimaat adaptieve openbare ruimte.

4 Wat gaan we doen?

4.1 Samenwerking en samenhang

Op basis van analyse en input hebben we samen met de projectgroep een aantal projecten geformuleerd waarvan wij denken dat die een aanvulling zijn op de bestaande activiteiten. De projecten vormen een plus op wat er al gebeurt in Lewenborg en zorgen tegelijkertijd voor verbinding met bestaande activiteiten of tussen de projecten onderling. Daarmee ontstaat een stevige basis in de wijk waar inwoners nu en in de toekomst verder op kunnen bouwen aan een Vreedzame wijk.

Uitwerken samen met inwoners en maatschappelijke organisaties

We starten als gemeente deze wijkvernieuwing maar dat kunnen we niet alleen. Dat doen we samen met maatschappelijke organisaties en inwoners. In onderstaande projecten neemt de gemeente steeds het initiatief maar vervolgens werken we de projecten gezamenlijk uit en zoeken we gezamenlijk daar steeds een passende trekker bij. We willen heel graag dat, niet alleen de maatschappelijke organisaties, maar juist ook inwoners meedenken over de verdere invulling van de projecten. We zullen daarom inwoners en organisaties actief en breed uitnodigen om mee te denken met deze verdere uitwerking van de verschillende projecten. Daarnaast dragen inwoners ook bij door gebruik te maken van de extra mogelijkheden die de wijkvernieuwing biedt. Door bijvoorbeeld zelf met initiatieven te komen (wijkbudget), mee te doen aan de culturele activiteiten (verlengde schooldag) of gewoon het nieuwe ommetje in de wijk te lopen (actieplan openbare ruimte).

Sommige projecten zijn al gestart

Met sommige projecten zijn we al van start gegaan zodat deze projecten gelijk oplopen met de wijkvernieuwing Beijum. In de wijkvernieuwing Beijum hebben we al ervaring opgedaan met een aantal pilots. Vanwege vergelijkbare problematiek in Lewenborg en maximale inzet van de beschikbare middelen hebben we daarom gekozen om met de projecten Kansrijke Start, Verlengde Schooldag, de wijkondersteuner en het wijkbudget al aan de slag te gaan. Het project Kansrijk Oost liep al vanaf 2018 en heeft dankzij extra middelen in de wijkvernieuwing een stevig vervolg gekregen.

Om aan te geven waar we staan zijn bij de onderstaande projecten de volgende symbolen toegevoegd:

Nog op te starten project. Hoofdrichting is aangegeven en samen met inwoners en maatschappelijke organisaties denken we na over de nadere invulling.

Lopend project. Project is opgestart en samen met betrokken partijen is invulling gegeven. Bijsturing is mogelijk aan de hand van monitoring en evaluatie.

Er is een pilot uitgevoerd op basis waarvan project verder wordt ingevuld samen met betrokken partijen.

4.2 Iedereen doet mee

In onze visie/ambitie hebben we opgenomen dat we willen dat Lewenborg een vreedzame wijk is, er voldoende mogelijkheden voor iedereen zijn en waar niemand eenzaam is.

Uit zowel de cijfers als de input van inwoners en maatschappelijke organisaties komen een aantal belangrijke punten naar voren.

Een Vreedzame Wijk

Op de scholen in Lewenborg wordt het programma De Vreedzame School gebruikt om kinderen te leren wat het betekent om te leven in een democratie. Het constructief oplossen van conflicten met mediatie, het creëren van een positieve sociale en morele norm en het bevorderen van sociale verbondenheid en gemeenschapszin zijn belangrijke uitgangspunten in deze pedagogische visie. Diverse maatschappelijke organisaties hebben aangegeven om dit gedachtegoed te willen uitbreiden naar de wijk zodat er meer samenhang tussen de verschillende initiatieven en projecten ontstaat. Maar ook een belangrijke basis en gemeenschappelijke taal om te kunnen omgaan met de grote diversiteit van de inwoners van Lewenborg.

Afstemming activiteiten en initiatieven

Er gebeurt al veel in Lewenborg. Veel inwoners en maatschappelijke organisaties zijn in de wijk actief. Jaarlijks maken Wijkcentrum het Dok, Vrouwencentrum De Boei, Wij Lewenborg, Stichting de Oude Bieb en Forum Bibliotheek Lewenborg gezamenlijk een activiteitenkalender. De activiteiten voor de jeugd zijn digitaal op www.check050.nl te vinden.

Meerdere organisaties geven aan dat een verdere afstemming over het brede aanbod gewenst is. En dat het belangrijk is in het oog te houden waar de behoefte van inwoners ligt en of de inwoners in voldoende mate worden bereikt. Zo hebben wij in de voorbereiding van dit wijkplan de wens voor een laagdrempelig wijkrestaurant en een gezamenlijke moestuin opgehaald.

Weten wat er gebeurt

Ondanks dat er veel gebeurt, hebben we ook opgehaald dat inwoners niet goed weten wat er allemaal te doen is in Lewenborg. Zo wordt door veel inwoners aangegeven dat men meer activiteiten voor de jeugd/jongeren wil en voor de ouderen groep. Ook wil men graag meer ontmoetingsplekken waar jong en oud elkaar kunnen ontmoeten. Inwoners geven aan dat zij ook zelf willen bijdragen bijvoorbeeld aan het schoonhouden van de wijk of het organiseren van activiteiten zoals dansworkshops. (Zie ook bijlage 1).

Inzet vrijwilligers

Een groot deel van de activiteiten of voorzieningen drijft op vrijwilligers. We horen vanuit de organisaties dat het steeds moeilijker blijkt om vrijwilligers te vinden en daarmee de organisaties drijvende te houden. Ook hier hebben organisaties aangegeven samen te willen werken en acties op stapel te zetten om meer vrijwilligers te werven maar ook beter te koppelen aan de behoefte. Ook diverse inwoners hebben aangegeven dat zij wel meer willen bijdragen op verschillende niveaus. Sommige inwoners willen graag meer betrokken zijn bij de organisaties terwijl de ander het fijn vindt om de hond voor iemand uit te laten.

Door de maatschappelijke organisaties is ook aangegeven dat zij zich zorgen maken over de continue druk op mantelzorgers. Zij zien voor de verlichting ook hier mogelijkheden voor vrijwilligers.

Van Vreedzame school naar Vreedzame wijk

Toelichting: We willen in de **wijkvernieuwing** verkennen wat nodig is om het gedachtegoed van de Vreedzame school te verbreden naar de Vreedzame wijk. Hiermee willen we de burgerschapszin van de inwoners van Lewenborg vergroten en een bijdrage leveren aan een wijk waar iedereen zich welkom voelt, zeggenschap heeft en kan meedoen. In januari 2022 is vanuit de werkgroep Lewenborg XL begonnen met het uitvoeren van de eerste verkenningen voor de verbreding van de Vreedzame School naar de Vreedzame wijk.

Activiteiten:

- Op basis van de eerste verkenning gaan we gezamenlijk een uitvoeringsplan opstellen dat aansluit bij het pedagogisch wijkplan Lewenborg XL. Hierin nemen we onder andere mee op welke manier we diverse projecten en activiteiten kunnen ondersteunen om met het gedachtegoed daadwerkelijk aan de slag te gaan.

Financiën

De geraamde kosten voor 2023 zijn € 50.000 voor de kosten voor een coördinator Vreedzaam en trainingen en ondersteuning om het gedachtegoed Vreedzaam breder dan alleen de scholen te introduceren.

Versterken sociale netwerken en voorzieningen

Toelichting: We willen in de wijkvernieuwing zorgen dat er meer samenhang en samenspraak komt tussen alle activiteiten en initiatieven. Daarnaast willen we ervoor zorgen dat inwoners weten wat er speelt, dat er voor hen een breed aanbod is en dat zij meedoen aan activiteiten of vrijwilligerswerk.

Activiteiten:

- We gaan samen met de maatschappelijke organisaties een plan uitwerken hoe activiteiten en voorzieningen beter vindbaar zijn voor alle inwoners. We gebruiken hierbij de ingebrachte ideeën (elektronisch bord, wijkjournalist, website). We gaan daarnaast ook samen verkennen hoe beter in te spelen op de behoefte van inwoners en hoe en wie hier dat kan en wil gaan oppakken.
- We gaan gezamenlijk verkennen op welke manier we meer structureel vrijwilligers kunnen activeren en koppelen aan organisaties en/of aan hulpvragen van inwoners. (bijvoorbeeld vrijwilligersmakelaar of netwerk). Hierbij verkennen we ook samenwerkingsverbanden of deelfuncties tussen de organisaties om met name de kaderfuncties in te vullen.
- Gezamenlijk onderzoeken op welke manier inwoners meer kunnen worden betrokken bij de ontwikkeling van hun wijk. Met name omdat gezamenlijk geconstateerd is dat het huidige BeWonersPlatform Lewenborg erg kwetsbaar is.

Financiën

De geraamde kosten voor het uitwerken van een plan in 2023 en het versterken van de bewonersparticipatie is € 100.000 geraamd. Voor de uitvoering van een plan is vanuit NPG € 180.000 beschikbaar.

Inzet Wijkondersteuner

Toelichting: Met de wijkondersteuner willen we, aanvullend op het reguliere opbouwwerk, een impuls geven aan het sociale netwerk in de wijk. De wijkondersteuner kan ondersteuning bieden bij het uitwerken van initiatieven en activiteiten en het vergroten van de zeggenschap van inwoners en van maatschappelijke organisaties. De wijkondersteuner kan ook bijdragen aan het versterken van de informele zorg en signalering in de wijk. In januari 2021 is de wijkondersteuner voor de wijken Beijum en Lewenborg van start gegaan.

Activiteiten:

- Het creëren van meer samenhang tussen de diverse inwonersinitiatieven en activiteiten.
- Het initiëren van het wijkbudget in Lewenborg, realiseren van inwonersgroepen om dit uit te voeren en hen ondersteunen in hun plannen om dit vorm te geven.
- Ondersteunen professionele organisaties in bereiken van inwoners (bv. Goudmakers).
- Het creëren van meer samenhang tussen professionele organisaties, hun vrijwilligers, activiteiten en vrijwilligers (beleid).
- Ondersteunen van BeWonersPlatform Lewenborg bij inzet wijkbudget.

Financiën

De totale kosten voor de inzet van de wijkondersteuner zijn in 2023 geraamd op € 97.500. De wijkondersteuner is aangesteld voor Lewenborg en Beijum. Vanuit NPG is in 2023 en 2024 jaarlijks € 47.500 beschikbaar en vanaf 2025 tot 2030 jaarlijks € 45.000. De geraamde kosten voor Lewenborg zijn in 2023 € 25.000.

Inzet Wijkbudget

Toelichting: Afgelopen jaren zijn met flexibel gebiedsgeld goede ervaringen opgedaan met het ondersteunen van inwonersinitiatieven die bijdragen aan de sociale cohesie, veerkracht en leefbaarheid in de wijk. We willen dit graag doorzetten, breder inzetten en de zeggenschap hiervan bij de inwoners zelf leggen. Het BeWonersPlatform Lewenborg heeft de randvoorwaarden en kaders voor aanvragen van inwoners uitgewerkt en is daarbij ondersteund door de Wijkondersteuner en de gemeente. Bij deze uitwerking onderzoeken we ook op welke manier we inwoners om input kunnen vragen bijvoorbeeld door middel van het digitale platform de stem van Groningen.

Activiteiten:

- Nader uitwerken randvoorwaarden en kaders voor aanvragen eventueel met inzet van Stem van Groningen.
- Uitwerken van een communicatieplan/strategie om het wijkbudget onder de aandacht te brengen.
- Beoordelen en verwerken aanvragen door BeWonersPlatform Lewenborg.

Financiën

De geraamde kosten voor het wijkbudget zijn in 2023 € 25.000. Hiervoor is vanuit NPG € 12.500 beschikbaar en vanuit gebiedsgeld € 12.500. Voor de jaren daarna is vanuit NPG € 162.500.000 voor Beijum en Lewenborg beschikbaar.

4.3 Opvoeden en opgroeien

In onze visie/ambitie hebben we opgenomen dat we willen dat ieder kind de mogelijkheden krijgt om zich te ontwikkelen en gezond te leven. Kinderen voelen zich veilig en geliefd. En ouders kunnen laagdrempelige hulp en ondersteuning bij de opvoeding krijgen.

Relatief veel kansarme jeugd

Uit zowel de cijfers als de input van inwoners en maatschappelijke organisaties komt naar voren dat niet alle kinderen evenveel kansen hebben om hun talenten te ontwikkelen. Uit de gegevens komt naar voren dat er relatief veel kinderen opgroeien in een kwetsbare situatie (in sommige delen van Lewenborg groeit 29% van de kinderen op in een minimaal huishouden). Ook verlaten relatief veel jongeren zonder startkwalificatie het onderwijs. De wijk wordt bovendien geconfronteerd met overlast gevende jeugd. Een jeugdgroepenaanpak is al onderdeel van ons pakket aan maatregelen. In deze aanpak trekken diverse professionals samen op om de overlast te stoppen en te voorkomen dat ze de stap zetten naar crimineel gedrag.

We weten uit onderzoek dat de eerste 1000 dagen van een kind – van preconceptie tot twee jaar – cruciaal zijn voor zijn of haar ontwikkeling, gezondheid en welzijn gedurende het leven. Er zijn verschillende voorzieningen en regelingen om jonge kwetsbare ouders te ondersteunen bij de opvoeding. Maar hiermee worden niet alle ouders bereikt.

Veel activiteiten en Vreedzame school

Er gebeurt al veel voor kinderen en jongeren, er zijn verschillende voorzieningen en activiteiten op het gebied van sport en cultuur waar kinderen en jongeren naar toe kunnen of aan deel kunnen nemen. Vanuit Bslim worden bijvoorbeeld sport en beweeg activiteiten georganiseerd en scholen organiseren, samen met de cultuurcoach, workshops kunst en cultuur. Op scholen en de kinderopvang is er veel aandacht voor gezond en kansrijk opgroeien. Er zijn brugfunctionarissen die ouders met een laag inkomen kunnen ondersteunen, er zijn programma's voor Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie (VVE) en met de regeling EU-schoolfruit ontvangen scholen groente en fruit voor de leerlingen.

Een deel van de bovenstaande activiteiten zijn opgenomen in het pedagogische wijkplan: "Samenwerken aan een Vreedzame wijk 2019-2022". Dit wijkplan is opgesteld door Lewenborg XL waarin verschillende organisaties op het gebied van onderwijs, kinderopvang, sport, ondersteuning, preventie en zorg en welzijn samenwerken. Deze samenwerking heeft tot doel de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren te vergroten en daarmee de leefbaarheid van de wijk te bevorderen. Daarbij vormt het gedachtegoed van de Vreedzame school/wijk het fundament. In het pedagogisch wijkplan staan diverse projecten waar de partijen gezamenlijk aan werken en die bijdragen aan de talentontwikkelingen van kinderen. In 2022 gaat de stuurgroep Lewenborg XL dit plan evalueren en een vervolgplan opstellen voor 2023-2026.

Mede dankzij deze inspanningen gaat het met de meeste kinderen goed. We zien echter nog steeds dat iets minder dan een kwart van de kinderen opgroeit in een minimaal huishouden. In sommige delen van Lewenborg is dat zelfs 29%. Daarom heeft de stuurgroep Lewenborg XL aangegeven dat er extra inzet nodig is om de armoede te verlichten en te bestrijden zodat kinderen mee kunnen doen aan activiteiten en hun talenten kunnen ontwikkelen (door de inzet van een wijk-brugfunctionaris, aandacht voor het signaleren van armoede en financiële educatie)

Aandacht voor jongeren

We zien dat relatief veel jongeren zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Zowel door de jongeren (12 tot 23 jaar) als het middelbaar onderwijs is aangegeven dat het belangrijk is dat er voor jongeren een veilige plek is, waar ze zich breed kunnen ontwikkelen, ontmoeten en samenwerken.

Bij de jongeren, zowel door de jongerenraad als individueel aangegeven, blijkt er een grote behoefte aan ontmoetingsplekken. Door de jongerenraad zijn een aantal concrete voorstellen gedaan voor verbetering van de ruimtes in de Soos en het voetbalveld. Beide locaties leveren een laagdrempelige ontmoetingsplek voor de jongeren. Een andere vraag die naar voren kwam is een plek waar men graffiti kan beoefenen.

Ook met de wijkposters hebben we opgehaald dat er meer ontmoetingsplaatsen voor jongeren gewenst zijn en de wens om jongeren meer in contact te brengen met ouderen (zie ook thema ledereen doet mee).

Kansrijke Start Lewenborg

Toelichting: We willen met een laagdrempelige en persoonlijke benadering meer inspelen op de wensen en behoeftes van jonge ouder(s). We hopen daarmee een grotere groep jonge ouder(s) te bereiken en te kunnen ondersteunen. Op die manier geven we kinderen de best mogelijke start, zodat ze zich optimaal kunnen ontwikkelen. Hierbij zetten we ook in op het vroegtijdig voorkómen van achterstanden (taal, motoriek, gezondheid).

Activiteiten:

- De projectleider Kansrijke Start verkent, samen met ouders en betrokken partijen, wat nodig is om alle kinderen in Lewenborg een gezonde en kansrijke start te geven.
- Gezamenlijk werken zij vervolgens een plan uit met:
  - Onderzoek mogelijkheden om in contact te kunnen komen met de meer moeilijk bereikbare groep jonge ouder(s);
  - Ontwikkeling van een coaching traject met inzet van buddy's en andere vrijwilligers;
  - Onderzoek naar behoeftes en wensen van jonge ouders en welke collectieve cursussen en/of verdere ondersteuning wenselijk of nodig zijn;
  - Het versterken van de samenwerking in de keten op wijkniveau.
- Extra inzet op scholen/opvang: brugfunctionaris, training leerkrachten/begeleiders gericht op armoede herkennen, financiële educatie

Financiën

De geraamd kosten voor de projectleiding, inzet buddy's, ouderschapstraining en zijn geraamd op € 75.000. Voor 2024 tot 2030 is jaarlijks € 75.000 vanuit NPG beschikbaar.

Verlengde schooldag

Toelichting: Met de wijkvernieuwing willen we een stevige basis leggen voor de verlengde schooldag in het basisonderwijs. Hiermee willen we kinderen gelijke kansen geven, het arbeidsperspectief vergroten en een gezonde en kansrijke ontwikkeling mogelijk maken. In de verlengde schooldag bieden we extra ontwikkeltijd met inzet op talentontwikkeling, welzijn, gezondheid en het verminderen van achterstanden. Het aanbod wordt deels binnen het schoolcurriculum aangeboden. Hierbij ligt de nadruk op een breed naschools aanbod waaraan alle partners actief een bijdrage leveren (scholen, kinderopvang, externe organisaties). Daarnaast stimuleren we kinderen om lid te worden van verenigingen en clubs om zodoende eigen talenten verder te ontwikkelen.

In januari 2022 is de projectleider voor de Verlengde Schooldag in Lewenborg van start gegaan en zijn er school coördinatoren aangesteld. Het startschot voor de Verlengde Schooldag is gegeven op 17 februari 2022.

Activiteiten:

- Het versterken en uitbreiden van het huidige aanbod op het gebied van sporten/bewegen (Bslim) en van kunst en cultuur (Vrijdag);
- Het uitbreiden van aanbod voor gezond gedrag/eten, natuur en techniek/wetenschap;
- Het gezamenlijk verkennen van verdere mogelijkheden.

Financiën

Voor de uitvoering van de Verlengde Schooldag zijn financiële middelen nodig om de kosten van de extra lessen, projectleiding en coördinatie te dekken. In 2022 worden deze kosten uit extra onderwijsmiddelen (NPO) gedekt middelen. Voor de jaren daarna tot 2030 is totaal vanuit NPG € 1.654.840 beschikbaar voor Beijum en Lewenberg. Voor 2023 zijn de kosten geraamd op € 403.545.

Wijkbrugfunctionaris

Toelichting: Sinds 1-1-2022 is er geen inzet meer op een wijk brede brugfunctionaris. Het blijkt echter dat deze een belangrijke aanvullende functie heeft in de signalering van armoede en opvoedingsproblematiek. Het is wenselijk om deze inzet opnieuw in het plan op te nemen.

Activiteiten:

- Signaleren, contactpersoon voor ouders, andere scholen (PO en VO), kinderopvang, WIJ-team en overige organisaties in de wijk.
- Financiële educatie.

Financiën

De geraamde kosten voor 2023 zijn € 50.000.

Campus voor talentontwikkeling

Toelichting: In de wijkvernieuwing willen we, samen met diverse partners, een broedplaats voor talentontwikkeling opzetten waar we een breed scala aan activiteiten en cursussen passend op de behoefte en wensen van de jongeren gaan aanbieden. Door te investeren in kennis, vaardigheden en talentontwikkeling, vooral gericht op kansrijke beroepen, willen we de kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt vergroten. Met de gestarte pilot van de Campus op het VMBO Werkman, Heyerdahl college, CSG Kluiwerboom en Alfacollege doen we de ervaringen op om een definitieve opzet te maken.

Activiteiten:

- Betrokken partijen evalueren de pilot Campus en maken samen met de jongeren een plan voor de definitieve opzet van de campus voor de komende acht jaar. Daarbij zoeken we ook de verbinding met wat er al in de wijk gebeurt.

Financiën

Er wordt nog gewerkt aan een plan voor 2023 en daarbij een raming van de kosten voor 2023. In totaal is vanuit NPG € 1.425.000 beschikbaar tot 2029.

Ontmoeten

In de wijkvernieuwing willen we samen met jongeren verkennen waar en hoe we voor hen de gewenste ontmoetingsplekken kunnen realiseren.

Activiteiten:

- Verbeteringen de Soos (opknappen muziekruimte/muziekstudio).
- We verkennen de mogelijkheid (geschikte locatie en vorm) om een extra ontmoetingsplek voor jongeren te realiseren in de wijk.
- We maken afspraken over extra inzet van jeugdboa's.
- Verkennen mogelijkheden voor vrije plek voor uitoefenen van graffiti (geschikte locatie en vorm).

Financiën

De geraamde kosten voor het realiseren van een ontmoetingsplek in 2023 bedragen € 75.000.

4.4 Samen tegen armoede

In onze visie/ambitie hebben we opgenomen dat we armoede zoveel mogelijk uit willen bannen. We willen ondersteuning op maat aanbieden en zorgen dat iedereen die kan of wil werken een baan of plek heeft die aansluit bij zijn/haar wensen.

Nog veel armoede

Uit de cijfers blijkt dat er nog veel inwoners van Lewenborg moeite hebben met rondkomen. We zien in de wijk relatief veel minimahuishoudens met name bij alleenstaanden en ouderen. Ook blijkt dat er sprake is van langdurige armoede en intergenerationele armoede. Uit ervaringen met deze groepen blijkt dat zij veel stress ervaren en eerst weer rust in de basis nodig hebben voordat zij verder kunnen. Dit betekent ook dat de generieke regelingen en voorzieningen onvoldoende aansluiten bij de wensen en behoefte van deze groep inwoners.

Met de pilot van kansrijk Oost is duidelijk geworden dat deze aanpak zeer goede resultaten boekt. De inzet van buddy's die ervaring hebben met de specifieke situatie van inwoners is in de afgelopen periode zeer succesvol gebleken. Zowel in de ondersteuning als de eigen ontwikkeling van de buddy. In deze pilot werd individueel maatwerk geleverd gericht op stressreductie en rust in de basis. Met als uiteindelijk doel dat mensen zelf weer hun financiële en sociale problemen kunnen aanpakken. Centraal in deze aanpak staat de ondersteuning door een buddy vanuit de vraag "Wat wil jij"?

Gemiddeld laag opleidingsniveau

Binnen Lewenborg zien we daarnaast dat het gemiddelde opleidingsniveau relatief laag is.

Door de partijen in de wijk wordt aangegeven dat de groep inwoners die laaggeletterd is, omvangrijk is. Dit zorgt voor beperkingen in actieve deelname in de samenleving en het sterk achterblijven in digitale vaardigheden. Daarnaast wordt ook aangegeven dat een steeds groter wordende groep senioren moeite heeft met het bijhouden van de digitale vaardigheden. Dit betekent ook dat deze groepen ook veel minder gebruik kan maken van de beschikbare regelingen en voorzieningen. En dit levert ook steeds meer afstand op van het maatschappelijk verkeer en van activiteiten in de wijk.

In Groningen hebben we diverse regelingen en voorzieningen om minima te informeren en te ondersteunen. We zien echter dat ongeveer 20% van de huishoudens hier nog geen of slechts deels gebruik van maakt. De verschillende organisaties geven aan dat een bemenst loket kan bijdragen aan een betere bereikbaarheid en beschikbaarheid.

Ondanks de gunstige arbeidsmarkt constateren we dat er in Lewenborg een relatief grote groep inwoners is die moeite hebben om een passende baan te vinden. Voor herintreders en jongeren is het vaak lastig om een goede stageplek of werkervaringsplaats te vinden. Uiteindelijk willen we dat zij een baan of plek vinden die bij hun talenten past.

Vrijwilligersorganisatie De Oude Bieb

De vrijwilligersorganisatie de Oude Bieb vormt de sociale huiskamer van de wijk. Het biedt onderdak aan diverse formele en informele organisaties, bewegingen en activiteiten. Hierdoor neemt zij een centrale plek in de wijk in als laagdrempelige ontmoetingscentrum voor wijkbewoners en organisaties. De Oude Bieb heeft een ambitieus plan gemaakt waarbij zij een centrale spil in de ondersteuning van kwetsbare inwoners vormt. Zij wil daarbij zoveel mogelijk financieel onafhankelijk zijn. In ieder geval door de inkomsten van de kringloopwinkel maar er wordt ook nagedacht over andere aanvullingen door samenwerking met andere organisaties. Om de volledige potentie te kunnen waarmaken is het huidige onderkomen niet geschikt (te klein, beperkingen in gebruik).

Kansrijk Oost en Buddy Academie

Toelichting: In 2020 is met de betrokken partijen een projectplan opgesteld voor de doorontwikkeling van het project kansrijk Oost met toevoeging van de Buddy Academie. Deelnemers zijn afkomstig vanuit Lewenborg en Beijum. Met de Buddy Academie gaan de buddy's met een gevulde rugzak op pad. Door de toename van het aantal buddy's zijn we in staat meer mensen te ondersteunen.

Activiteiten:

- Het werven van deelnemers en het werven van buddy's.
- Het intensief ondersteunen van 30 huishoudens per jaar.
- Het opleiden en bijscholen van buddy's aan de Buddy Academie.
- Met de Lerende Evaluatie monitoren we de aanpak en stellen we bij waar nodig.

Financiën

De geraamde kosten voor het project Kansrijk Oost in 2023 zijn € 149.000. Deze worden gedekt vanuit NPG-middelen. Voor de periode van 2024 tot 2030 is jaarlijks € 149.000 beschikbaar.

Versterking positie Oude Bieb

Toelichting: Vanuit de wijkvernieuwing willen we op zoek naar passende huisvesting waarmee de positie van de Oude Bieb wordt versterkt en mogelijk kan uitgroeien tot het Huis van de wijk.

Activiteiten:

- In 2022 is een haalbaarheidstudie uitgevoerd naar nieuwbouw van de Oude Bieb. Helaas is op basis hiervan geconstateerd dat nieuwbouw niet haalbaar is. Er wordt nagegaan wat alternatieven zijn binnen de bestaande bouw.
- Meer bekendheid geven aan de Oude Bieb als huis van de wijk.

Financiën

De geraamde kosten voor 2023 zijn nader te bepalen. Vanuit NPG is in totaal € 640.000 beschikbaar.

Versterken samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderwijs.

Toelichting: We willen in de wijkvernieuwing de samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderwijs versterken. Daarmee zorgen we dat we meer maatwerk kunnen leveren aan de groep langdurig werkzoekenden. We denken hierbij bijvoorbeeld aan stageplaatsen met baangarantie.

Activiteiten:

- Nagaan van behoefte van deze specifieke groep werkzoekenden op het gebied van opleiding, talentontwikkeling en passend werk.
- Gezamenlijk met onderwijs en ondernemers verkennen van de mogelijkheden om passend maatwerk te leveren.

Financiën

Er wordt in 2022 een plan uitgewerkt hoe de versterking vorm kan krijgen. Vanuit NPG is voor de uitvoering van dit plan € 500.000 beschikbaar voor Beijum en Lewenborg.

Versterken digitale en taalvaardigheden

Toelichting: We willen in de wijkvernieuwing dat iedereen voldoende digitale en taalvaardigheden heeft om mee te kunnen doen aan de samenleving.

Activiteiten:

- We verkennen wat er al is en wat nog verder nodig is om de digitale en taalvaardigheden van inwoners te versterken.
- We bieden inwoners gerichte ondersteuning bij het versterken van hun digitale en taalvaardigheden.
- Versterken van professionals in het kunnen signaleren van laaggeletterdheid en/of lage digitale vaardigheden en vervolgens daar snel en goed op kunnen handelen.

Financiën

Er wordt in 2022 een plan uitgewerkt hoe de versterking vorm kan krijgen. Vanuit NPG is voor de uitvoering van dit plan € 1.000.000 beschikbaar voor Beijum en Lewenborg.

Toegankelijke Regelingen en Voorzieningen Minima

Toelichting: In de wijkvernieuwing willen we dat de regelingen en voorzieningen voor iedereen voor wie dat nodig is, bereikbaar en beschikbaar is. We willen eventuele ondervonden drempels zoveel mogelijk weghalen.

Activiteiten:

- Samen met betrokken partijen maken we een plan voor laagdrempelige regelingen en voorzieningen. We verkennen hierbij mogelijke koppelingen met andere projecten en voorzieningen.
- Extra inzet op scholen/opvang: brugfunctionaris, training leerkrachten/begeleiders gericht op armoede herkennen en financiële educatie.
- Training van professionals wijk breed om te zorgen dat zij regelingen en voorzieningen gericht op de behoefte-van de inwoner onder de aandacht kunnen brengen en toe kunnen lichten.

Financiën

Er wordt in 2022 een plan uitgewerkt hoe de versterking vorm kan krijgen. Vanuit NPG is voor de uitvoering van dit plan € 500.000 beschikbaar voor Beijum en Lewenborg.

4.5 Oud worden in de wijk

In onze gezamenlijke visie en ambitie willen we dat in Lewenborg voldoende woonruimte en aandacht is voor ouderen. De wijk biedt passende en bereikbare zorg aan ouderen.

Steeds meer ouderen in de wijk

Lewenborg wordt zowel door de inwoners, de woningcorporaties en gemeente beoordeeld als een fijne woonwijk. Op het gebied van de sociale huur is er een goede balans. Er zijn vanuit de woningcorporaties geen grote renovatie of nieuwbouwplannen.

Uit het kompas blijkt dat inwoners graag wonen in de wijk en de verhuisbehoefte gering is. Ouderen willen zo lang mogelijk in hun eigen huis wonen. Daarnaast vertonen inwoners van Lewenborg op lagere leeftijd al ouderdomsverschijnselen. Het aantal senioren zal dan ook in Lewenborg de komende tijd snel toenemen. De wijk zal daarmee veranderen van een typische gezinsbuurt naar een buurt waarin alle leeftijden vertegenwoordigd zijn. Met het toenemende aantal ouderen zullen ook andere eisen worden gesteld aan de woningen, de formele en informele zorg en de openbare ruimte.

Met de vorige wijkvernieuwing zijn al een aantal seniorenwoningen gerealiseerd. Op basis van de prognoses verwachten we dat het aantal en soort seniorenwoningen onvoldoende is en te weinig gevarieerd is om aan de behoefte van ouderen te voldoen. Door de woningcorporaties is aangegeven dat zij geen grote renovaties of nieuwbouwplannen hebben.

Bij het zoeken naar meer ouderenwoningen zijn belangrijke aandachtspunten de levensloop bestendigheid van woningen en de benodigde doorstroming.

Toename zorgbehoefte

Met het toenemen van het aandeel 80-plussers zal de behoefte aan zorg snel toenemen maar het aandeel inwoners dat formele of informele zorg kan verlenen de komende jaren afnemen. Een stevige vinger aan de pols en meebewegen met de benodigde zorg is dan uitermate belangrijk. Daarnaast hebben we gezien dat van de inwoners met een minimahuishoudens er relatief veel ouderen zijn. We zullen bij onze aanpak de ontwikkelingen en het op te stellen beleid (toezegging raad februari 2022 [33119-2022]) van de gemeente meenemen. Binnen de wijk zijn al een aantal organisaties actief die zich richten op deze toenemende groep senioren.

Deze uitdagingen spelen niet alleen in de wijk Lewenborg maar in de hele gemeente. De gemeente is zich aan het voorbereiden en komt het komende jaar met handreikingen en beleid op het gebied van doorstroming, woonvormen en benodigde zorg.

Geschikte woningvoorraad ouderen

Toelichting: We willen in de wijkvernieuwing dat ouderen zo lang mogelijk in hun eigen huis kunnen blijven en dat hun huis ook geschikt is om oud in te kunnen worden. Daarnaast willen we dat er ook voldoende nieuw aanbod is voor senioren zodat ouderen hiernaartoe kunnen verhuizen en er voor starters en gezinnen eengezinswoningen beschikbaar komen.

Activiteiten

- Analyse en onderzoek beschikbare woningvoorraad en woonbehoefte van ouderen op wijkniveau samen met de corporaties. (Inclusief doorstroming.)

- Overleg met woningcorporaties over mogelijkheden aanpassingen voor ouderen aan bestaande woningvoorraad.
- Met betrokken partijen het opstellen van een plan voor het stimuleren en ondersteunen van particuliere eigenaren met woningaanpassingen gericht op het ouder worden.

Financiën

De kosten voor het uitwerken van een plan zijn geraamd op € 50.000. Vanuit NPG is voor de uitvoering totaal € 1.500.000 beschikbaar voor Beijum en Lewenborg

Formele en informele zorg ouderen

Toelichting: We willen in de wijkvernieuwing voor de ouderen ook laagdrempelige, eenvoudige en goed bereikbare vormen van zorg en ondersteuning ontwikkelen met als uitgangspunt ontschotting, maatwerk en afname zorgkosten. Hierbinnen is ook ruimte voor particuliere initiatieven om samen gezond en gelukkig oud te worden. We gaan op zoek naar vormen die passen bij de wijk. En die passen bij de organisaties die nu al actief zijn op het gebied van ouderenzorg. Door deze organisaties te verbinden krijgen we zicht op wat er speelt en waar behoefte aan is in de wijk.

Ook de informele zorg door vrijwilligers en mantelzorgers speelt een belangrijke rol. Dit laatste pakken we op onder iedereen doet mee

Activiteiten

- Nagaan welke initiatieven in de wijk al lopen en hoe we dit thema daar mee kunnen nemen (bijvoorbeeld Proeftuin Oude Bieb).
- Versterken samenwerking en programmering maatschappelijke organisaties zorg ouderen.
- Organiseren van themabijeenkomsten voor medewerkers maatschappelijke organisaties om beter zicht te krijgen op waar de behoeften liggen en wat er nodig is.
- In overleg met in ieder geval Humanitas nagaan of uitbreiding van ondersteuning van mantelzorgers nodig is. Humanitas heeft op dit moment een steunpunt mantelzorg en een medewerker mantelzorg in de wijk.
- Gezamenlijk klankbordgroep ouderen opzetten.

Financiën

De kosten voor de uitvoering van bovengenoemde activiteiten zijn geraamd op € 50.000. Voor de uitvoering van het plan is vanuit NPG € 40.000 beschikbaar.

4.6 Fijn, groen en duurzaam

In onze gezamenlijke visie willen we dat de openbare ruimte toegankelijk en veilig is. De openbare ruimte draagt bij aan bewegen en ontmoeten en de wijk is duurzaam.

De openbare ruimte na 50 jaar

De wijk Lewenborg vierde in 2021 haar 50ste verjaardag. In de tussentijd zijn er enkele verbeteringen aan de openbare ruimte uitgevoerd. Maar de toekomst vraagt om verdergaande veranderingen. Er zullen meer ouderen wonen in de wijk, er zal steeds meer behoefte aan ontmoeten en recreëren in de omgeving ontstaan, de mobiliteit van inwoners zal veranderen en ook de klimaatverandering zal zijn effect hebben op de openbare ruimte.

Zowel uit de meedenkposters als uit de gevoerde gesprekken blijkt dat inwoners en maatschappelijke organisaties zeer betrokken zijn bij de inrichting en onderhoud van de openbare ruimte. De vraag om meer, gevarieerder en beter onderhouden groen, wordt meerdere malen genoemd. Ook het onderhoud en de waterkwaliteit van de diverse vijvers vinden inwoners belangrijk. Maar ook verkeer en de verkeerssituatie wordt door inwoners genoemd en meerdere inwoners hebben aangegeven hier gezamenlijk over mee te willen denken. Daarnaast merken we ook dat inwoners onvoldoende op de hoogte zijn van de wat zij zelf kunnen bijdragen aan een betere openbare ruimte. Zij hebben op verschillende onderdelen (groen, waterkwaliteit, onderhoud, verkeer) aangegeven waar knelpunten zitten. In de wijkvernieuwing zetten we nadrukkelijk in op de plus. We zullen in dit plan dus niet alles wat genoemd is meenemen. Sommige zaken zoals onderhoud zitten in de reguliere afspraken en andere zaken zoals meer parkeren is tegenstrijdig aan het beleid en het gewenste toekomstbeeld (zie visie en ambities).

De gemeente heeft met haar Leidraad Leefkwaliteit Openbare Ruimte (december 2021) een inspiratiedocument gemaakt voor een andere openbare ruimte. Met meer ruimte voor groen, sporten, spelen en ontmoeten en met minder ruimte voor geparkeerde auto's en fietsen.

Verduurzaming en energietransitie

Lewenborg is een zeer groene wijk. Mede daardoor kent de wijk weinig hittestress en wateroverlast. Uitzondering daarbij is de omgeving van het winkelcentrum, dat door de zeer stenige inrichting meer hotspots heeft bij hitte.

Er is in Lewenborg ook een groep (Lewenborg Energie Vereniging) actief die zich bezighoudt met de verduurzamingsvraagstukken van de woningen en de wijk. Gelukkig valt, met uitzondering van enkele locaties, de wateroverlast en hittestress mee. Wat daarbij wel opvalt is dat het winkelcentrum en omgeving zeer stenig is en daarmee een hotspot voor hittestress.

Daarentegen heeft het overgrote deel van de woningen nog een label lager dan B. Met name in Lewenborg West is het energieverbruik opvallend hoog. Het is daarom belangrijk om volop aan de slag te gaan met energiebesparing. Enerzijds gaat het om beter isoleren van de woningen (dak, vloer, muren en HR+ glas) met aandacht voor goede ventilatie. Anderzijds om bewoners van Lewenborg erop te wijzen waar zij zelf eenvoudig door bewustwording eigen gedrag veel kunnen besparen. Lokale energieopwekking bijvoorbeeld door plaatsen van zonnepanelen (elektra) of zonneboilers (warmte) zijn ook mogelijkheden om de energierekening aanzienlijk naar beneden te krijgen. Veel particuliere woningeigenaren kunnen gebruik maken van de subsidieregeling 'verduurzaming en verbetering' (via SNN) om nu al de noodzakelijke stappen op het gebied van energiebesparing te kunnen maken.

Vanuit de gemeente wordt verder onderzoek gedaan naar de technisch en financieel haalbare systemen om Lewenborg aardgasvrij te maken (bijvoorbeeld warmtenet gevoed met restwarmte van industrie uit de regio of warmtepompen in combinatie met groen gas). De gemeente heeft in haar warmtetransitieplan aangegeven eerst aan de slag te gaan met het warmtenet in het Noordwesten van de stad (tot 2030). In Lewenborg gaan we na welke maatregelen nodig zijn om de warmtetransitie in de toekomst te kunnen maken. Het bewonersinitiatief 'Lewenborg Energie Vereniging' houdt zich actief bezig met de warmtevoorziening van de

wijk. Samen met Lewenborg Energie wordt een participatietraject doorlopen waarbij bewoners zowel worden geïnformeerd als geraadpleegd over de verduurzaming van de woningen in Lewenborg.

Via de meedenkposters en tijdens de inwonersbijeenkomst op 5 oktober 2021 hebben een aantal inwoners zich aangemeld om mee te denken over verduurzamen van de woningen in de wijk.

Pilot binnenplein en stratenaanpak

Toelichting: We willen in de wijkvernieuwing een start maken met het toekomstbestendiger maken van de straten en binnenpleinen. We zetten in op het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte in combinatie met een sociale en duurzaamheidsaanpak. Meer groen en ruimte voor ontmoeten en spelen en minder ruimte voor het parkeren van auto's. We hanteren hierbij onder andere de Ontwerpleidraad Leefkwaliteit Openbare ruimte. Nadrukkelijk geven we prioriteit aan de buurten waar sprake van een concentratie van sociale problematiek en onveiligheid is.

Activiteiten:

- We verkennen de mogelijkheid om een voorbeeldproject in een van de woonerven te starten. Hierbij willen we samen met inwoners een stenig binnenplein transformeren naar een uitnodigende groene ontmoetingsruimte in combinatie met een sociale- en duurzaamheidsaanpak.
- Op basis van de pilot maken we met betrokkenen een plan voor verdere uitrol van een stratenaanpak.
- Om de zichtbaarheid van gemeente en samenwerkende partijen te verbeteren gaan we met een zogenaamde 'wijkhub' experimenteren. Een tijdelijke plek zoals een leegstaande woning in de straat of woonerf. We verlagen de drempel voor bewoners om contact te leggen.

Financiën

Voor de uitvoering van de pilot en het uitwerken van een plan voor de stratenaanpak is in 2023 € 100.000 geraamd. Voor de uitvoering van de stratenaanpak is vanuit NPG totaal €1.237.500 beschikbaar.

Actieplan openbare ruimte

Toelichting: We willen in de wijkvernieuwing, naast het voorbeeldproject, meer zichtbaar groen en blauw om de aantrekkelijkheid van de wijk te vergroten. Een omgeving die ons wapent tegen klimaatverandering en helpt de ecologie te versterken. Een omgeving waar we kunnen sporten, wandelen, ontmoeten of simpelweg tot rust komen. We nemen hierin de opgehaalde input van inwoners

Activiteiten:

- Daarnaast maken we samen met inwoners en organisaties een actieplan openbare ruimte. We verkennen hier onder andere een aantal zaken die al door inwoners zijn aangegeven zoals: een avontuurlijk speelterrein, aanvullende ontmoetingsplekken en/of banken, toegankelijkheid van de wijk, pilot buitengym, wandelroutes, verkennen mogelijkheid verbeteren verkeersknelpunten en mogelijke bijdragen van de inwoners (wat kun je zelf doen).
- Verkennen mogelijkheid om samen met bijvoorbeeld LeRoy, BeWonersPlatform Lewenborg, natuurmonumenten, vlindertuin en IVN in het voorjaar een informatiebijeenkomst/markt te organiseren rondom thema's als tuin, biodiversiteit, klimaatadaptatie.

Financiën

Voor het uitwerken en uitvoeren van een actieplan openbare ruimte is in 2023 € 200.000 geraamd

Winkelcentrum voor iedereen

Toelichting: We willen dat deze centraal gelegen plek waar veel mensen komen meer ruimte voor groen en ontmoeten biedt. We willen de hittestress omlaag brengen.

Activiteiten 2021-2022

- We kijken samen met eigenaar van het winkelcentrum, omwonenden 't Dok en andere partners hoe we de omgeving van het winkelcentrum aantrekkelijker kunnen maken om te verblijven en ontmoeten.

Financiën

Voor de uitwerking van het plan voor het aantrekkelijker maken van de omgeving van het winkelcentrum is in 2023 € 50.000 geraamd. Voor de uitvoering van dit plan is vanuit NPG € 1.637.500 beschikbaar

Duurzame wijk

Toelichting: We willen in de wijkvernieuwing een bijdrage leveren aan het aardgasvrij gereed maken van de woningen in de wijk. We willen hierbij extra aandacht besteden aan de groeiende groep inwoners die onvoldoende draagkracht heeft om energiebesparende maatregelen te kunnen nemen. We willen hiervoor een burgergerichte aanpak starten.

Activiteiten:

- Bijeenkomsten organiseren voor bewoners; informeren bewoners over no-regret maatregelen en bewoners laten meedenken over hun wijk.
- Buurtgerichte aanpak om bewoners te ondersteunen en faciliteren bij het organiseren en financieren van duurzaamheidsmaatregelen.
- In 2022 is een traject gestart om samen met de bewoners een wijkenergieplan op te stellen. In het wijkenergieplan wordt beschreven welke warmtebron er in de wijk is en wordt beschreven welke verschillende duurzaamheidsmaatregelen bewoners voor hun woning kunnen toepassen. Ook wordt hierin beschreven op welke wijze hierbij de gemeente kan faciliteren door o.a. inzet van het energieloket, energiecoaches, energieadviseurs en inzet individuele subsidies (aardgasvrij ready). Volgens planning is het wijkenergieplan in het najaar van 2022 gereed en is daarin ook een begroting voor de uitvoering opgenomen.

Financiën

Mogelijk zijn in 2023 financiële middelen nodig voor de begeleiding van de inzet van energiecoaches. Hier vindt nog overleg over plaats. De geraamde kosten hiervoor zijn € 25.000. Voor de uitvoering van het wijkenergieplan en de burgergerichte aanpak is vanuit NPG € 850.000 beschikbaar.

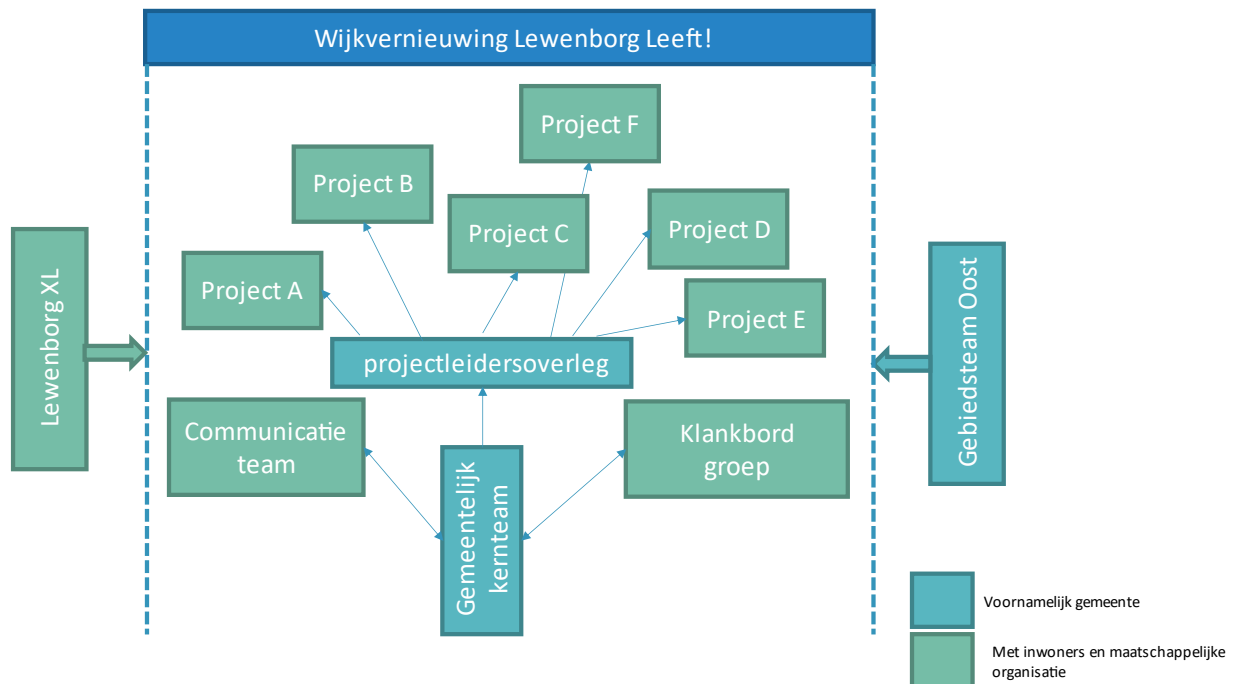
5. Organisatie, financiën en planning wijkvernieuwing

5.1 Communicatie

In het kader van de wijkvernieuwing zullen we gezamenlijk met het BeWonersPlatform Lewenburg een communicatieplan voor de wijkvernieuwing opstellen. Hierin maken we afspraken hoe en wanneer we over de wijkvernieuwing communiceren. Met de website Lewenburg Leeft.nl hopen we veel inwoners op de hoogte te kunnen houden van de voortgang. Maar we zullen ook op andere manieren gaan communiceren zodat we zoveel mogelijk inwoners bereiken.

5.2 Organisatie

De regie en aansturing van de wijkvernieuwing in Lewenburg wordt verzorgd door een kernteam onder leiding van de projectmanager wijkvernieuwing. Met het BeWonersPlatform Lewenburg vindt regelmatig afstemming plaats over de stand van zaken en voortgang van de wijkvernieuwing. Met de inwonersorganisatie Drielanden zal nog overleg plaatsvinden hoe zij aangehaakt willen zijn. Daarnaast vindt regelmatig afstemmingsoverleg plaats met de diverse projectleiders (gemeente, organisaties in de wijk en woningcorporaties) en het gebiedsteam. Individuele inwoners kunnen hun directe bijdrage leveren in de Klankbordgroep of bij de verschillende projectgroepen. Daarnaast leveren het gebiedsteam Oost en Lewenburg XL input op de wijkvernieuwing.

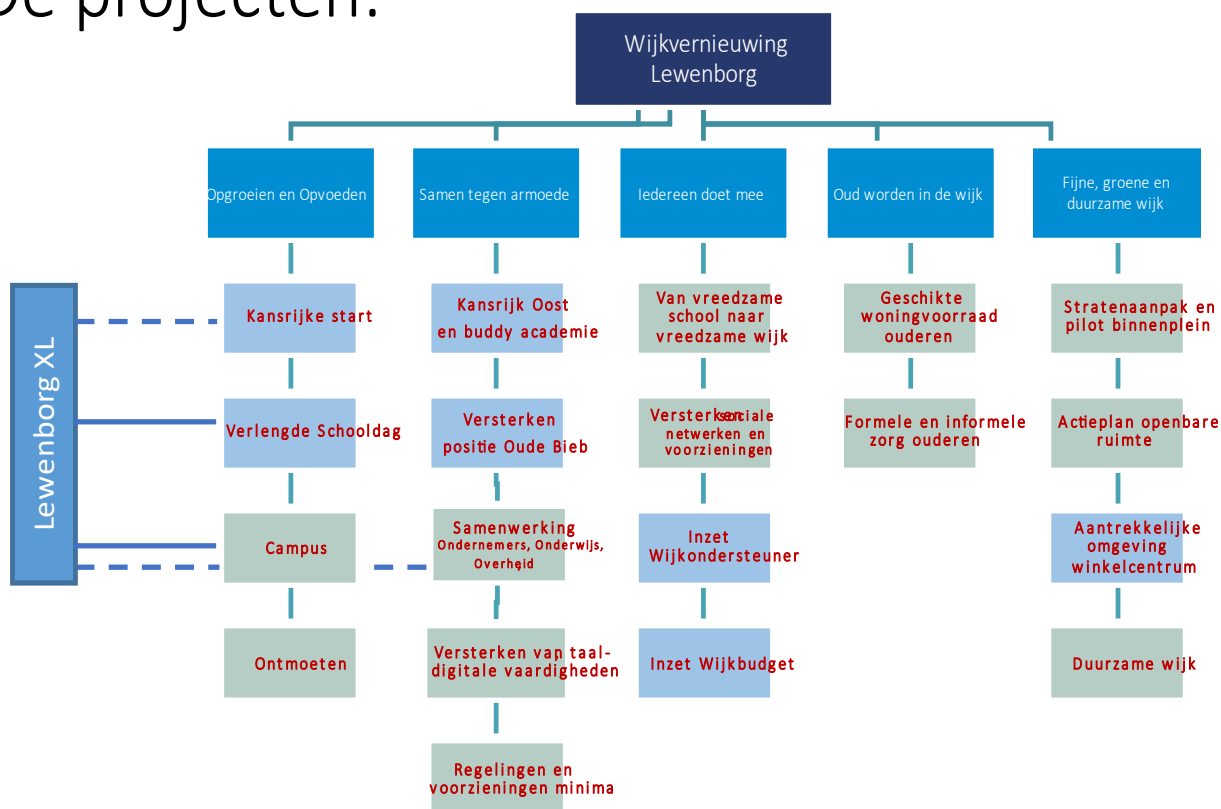
5.3 Planning

Inmiddels zijn al een aantal projecten gestart onder andere Kansrijk Oost, Kansrijke Start, inzet Wijkondersteuner, Wijkbudget en Verlengde Schooldag en worden gezamenlijk met diverse partijen en inwoners in de wijk projecten voorbereid en verder uitgewerkt en worden financiële middelen vanuit het NPG-programma aangevraagd. In 2023 gaan meer projecten in uitvoering maar is er ook nog tijd nodig voor planvorming van projecten en om de beschikbare middelen vanuit het NPG-programma aan te vragen en eventueel benodigde aanvullende (co-)financiering aan te vragen. Voor een deel van de projecten kunnen we nog niet aan geven wanneer deze starten omdat we voldoende ruimte willen bieden voor de gezamenlijke planvorming.

Overzicht projecten

In onderstaand overzicht zijn de diverse projecten van de wijkvernieuwing weergegeven.

De projecten:

Wat	Vorbereiding en planvorming	Uitvoering
Iedereen doet mee		
Van vreedzame school naar vreedzame wijk;	2022	2023
Versterken sociale netwerken en voorzieningen	2023	2023-2029
Inzet wijkondersteuner	2021-2022	2022-2029
Inzet wijkbudget	2022	2023-2029
Opgroeien en Opvoeden		
Verlengde Schooldag	2022	2023-2029
Kansrijke Start	2021	2023-2029
Inzet wijkbrugfunctionaris	2020-2022	2023-2029
Campus	2022	2023-2029
Ontmoetingsplekken jeugd	2022-2023	2023
Samen tegen armoede		
Kansrijk Oost en buddyacademie g	2020	2020-2029
Versterken positie Oude Bieb	2022	2023-2024

Wat	Vorbereiding en planvorming	Uitvoering
Versterken samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid	2022	2023-2029
Versterken digitale- en taalvaardigheden	2022	2023-2029
Toegankelijke regelingen en voorzieningen	2022	2023-2029
Oud worden in de wijk		
Onderzoek en aanpak geschikte woningvoorraad ouderen	2023	2024-2029
Formele en informele zorg ouderen	2023	2024-2029
Fijne, groene en duurzame wijk		
Stratenaanpak en pilot transformatie stenig binnenplein	2023	2024-2029
Actieplan openbare ruimte	2023	2023-2024
Aantrekkelijke omgeving winkelcentrum	2022	2023-2025
Wijkenergieplan en buurtgerichte aanpak ondersteuning duurzaamheidsmaatregelen	2022	2023-2029

5.4 Financiën

In het vorige hoofdstuk hebben we per thema beschreven welke activiteiten we willen gaan uitvoeren en welke financiële middelen hiervoor in 2023 geraamd zijn. Zoals eerder beschreven hebben we in 2020 in het kader van het Nationaal Programma Groningen (NPG) een wijkvernieuwingsplan voor Beijum en Lewenborg opgesteld. Voor de uitvoering van dit plan is vanuit NPG 20 miljoen euro beschikbaar. In het plan zijn projecten gedefinieerd en op hoofdlijnen beschreven en deze zijn weer opgenomen in het voorliggende wijkvernieuwingsplan voor Lewenborg. De financiële middelen moeten verder per project met een projectvoorstel en begroting worden aangevraagd. Een aantal projecten zoals onder andere Kansrijk Oost en Campus worden voor Beijum en Lewenborg gezamenlijk uitgevoerd. Inmiddels hebben we vijf projecten aangevraagd en hiervoor zijn de beschikbare financiële middelen inmiddels toegekend.

In 2022 is de benodigde capaciteit voor het opstellen van het wijkvernieuwingsplan en de voorbereiding van een aantal projecten gefinancierd vanuit gebiedsgeld en programmageld NPG. In 2023 willen we gezamenlijk met bewoners en betrokken partijen de genoemde projecten uit het wijkvernieuwingsplan uitwerken en projectaanvragen indienen bij het NPG. Een aantal projectaanvragen zijn in 2022 in voorbereiding en worden in 2022 ingediend. Voor de uitwerking van de projecten en het opstellen van de projectaanvragen voor het NPG en de uitvoering van projecten is extra capaciteit nodig. De kosten hiervoor kunnen niet allemaal uit de financiële middelen van het NPG-programma worden gedekt. Vandaar dat in 2023, maar ook daarna, extra financiële middelen vanuit de gemeentelijke begroting nodig zijn. In onderstaande begroting zijn de geraamde kosten voor 2023 opgenomen en is aangegeven welke financiële middelen vanuit de gemeentelijke begroting worden gevraagd en welke financiële middelen vanuit NPG worden gedekt. Tevens is in een aparte kolom aangegeven welke financiële middelen vanuit NPG voor de periode 2024 zijn toegekend. In een apart schema is aangegeven welke financiële middelen vanuit NPG verder nog beschikbaar zijn en waarvoor aparte projectaanvragen moeten worden ingediend.

In 2023 willen we, nadat de projecten zijn uitgewerkt aan de slag met een meerjarenbegroting.

Wat	Begroting 2023	Gevraagde extra financiële middelen vanuit de gemeentelijke begroting	Dekking vanuit NPG	Gebiedsgeld/DMO	NPO	Toegeken d vanuit NPG 2024-2029
Iedereen doet mee						
Van vreedzame school naar vreedzame wijk, coördinator en training en communicatie	€ 50.000	€ 50.000				
Versterken sociale netwerken en voorzieningen en versterken bewonersparticipatie; coördinatie en uitwerken plan	€ 100.000	€ 75.000		€ 25.000		
Inzet wijkondersteuner	€ 48.500	€ 25.000	€ 23.750			2024: € 23.750,00 2025 tot en met 2029 jaarlijks € 22.500
Inzet wijkbudget	€ 25.000		€ 12.500	€ 12.500		2024 tot en met 2029 jaarlijks € 12.500
Opgroeien en Opvoeden						
Verlengde Schooldag	€ 322.940		NTB		NTB	In totaal tot en met 2029 € 1.654.840 voor Beijum en Lewenburg
Kansrijke Start	€ 74.500		€ 74.500			2024 tot en met 2029 jaarlijks € 74.5000
Inzet wijkbrugfunctionaris	€ 50.000					
Broedplaats voor jongeren (voor Beijum en Lewenburg)	€ 207.000		€ 207.000 is nog in aanvraag			
Ontmoetingsplekken jeugd	€ 75.000	€ 75.000				
Samen tegen armoede						
Kansrijk Oost; coaching en buddyacademie	€ 100.000	€ 5.000	€ 70.000	€ 25.000		2024 tot en met 2029 jaarlijks € 70.000
Versterken positie Oude Bieb	NTB	NTB				
Versterken samenwerking onderwijs/ondernemers en gemeente	NTB					
Versterken digitale en taalvaardigheden	NTB					

Wat	Begroting 2023	Gevraagde extra financiële middelen vanuit de gemeentelijke begroting	Dekking vanuit NPG	Gebiedsgeld/DMO	NP O	Toegeken d vanuit NPG 2024-2029
Toegankelijke regelingen en voorzieningen	NTB					
Oud worden in de wijk						
Onderzoek/aanpak geschikte woningvoorraad ouderen (uitwerken plan)	€ 50.000	€ 50.000				
Formele en informele zorg ouderen (uitwerken plan)	€ 50.000	€ 50.000				
Fijne, groene en duurzame wijk						
Stratenaanpak en pilot transformatie stenig binnenplein	€ 100.000	€ 100.000				
Actieplan openbare ruimte	€ 200.000	€ 200.000				
Aantrekkelijke omgeving winkelcentrum	€ 50.000	€ 50.000				
Wijkenergieplan en buurtgerichte aanpak ondersteuning duurzaamheidsmaatregelen	Nader te bepalen	Nader te bepalen				
Organisatiekosten						
Projectleiding, communicatie en ondersteuning	€ 200.000	€ 200.000				
Totaal	€ 1.702.940	€ 855.000	€ 387.750			

Wat	Nog aan te vragen bij het NPG	Wanneer		
Iedereen doet mee				
Versterken sociale netwerken en voorzieningen; coördinatie en uitwerken plan	€ 185.000	2023		
Opgroeien en Opvoeden				
Broeipplaats voor Jongeren	€ 1.425.000*	2022		
Samen tegen Armoede				

Wat	Nog aan te vragen bij het NPG	Wanneer		
Versterken positie Oude Bieb	€ 640.000	2022 of 2023		
Versterken samenwerking onderwijs/ondernemers en gemeente	€ 500.000*	2022		
Versterken digitale- en taalvaardigheden	€ 1.000.000*	2022 of 2023		
Toegankelijke regelingen en voorzieningen	€ 500.000*	2022 of 2023		
Oud worden in de wijk				
Onderzoek/aanpak geschikte woningvoorraad ouderen (uitwerken plan)	€ 1.500.000	2023		
Formele en informele zorg ouderen (uitwerken plan)	€ 40.000	2023		
Fijne, groene en duurzame wijk				
Stratenaanpak en pilot transformatie stenig binnenplein	€ 1.237.500	2023		
Aantrekkelijke omgeving winkelcentrum	€ 1.637.500	2022 of 2023		
Wijkenergieplan en buurtgerichte aanpak ondersteuning duurzaamheidsmaatregelen	€ 850.000	2022 of 2023		
*voor Beijum én Lewenberg				

5.5 Monitoring en evaluatie

We gebruiken de Basismonitor Groningen om de situatie van de gehele wijk te monitoren. De basismonitor werkt met een kompas met vier kwadranten: Samenstelling, Kwaliteit fysieke leefomgeving, Kwaliteit van leven en Kwaliteit sociale omgeving. Elke twee jaar worden wijk-enquêtes gehouden waarmee het kompas wordt ge-update.

De afzonderlijke projecten worden daarnaast periodiek geëvalueerd. Hierbij zijn of worden per project aanvullende monitoringsindicatoren vastgesteld.

Analyse input inwoners

Meedenkposter, Wijkwagen, Wijkkijker

Inhoud

---

1. Inleiding	3
2. Uitkomsten Wijkkijker	4
3. Uitkomsten Wijkwagen	5
4. Uitkomsten Meedenkposters.....	7
5. Buurtinterviews Wijs	13

Inleiding

Lewenborg is de eerste van drie nieuwe woonwijken (Lewenborg, Beijum en Ulgersmaborg), die in de jaren '70 van de vorige eeuw bij de stad kwamen. De wijk is een typische bloemkoolwijk. De inrichting is kenmerkend voor de 'woonerfgedachte'. Er is opvallend veel groen in de wijk te vinden. In 2001 is begonnen met de eerste herstructurering van de wijk.

Lewenborg staat nu in de startblokken voor een volgende wijkvernieuwing. Gemeente Groningen werkt samen met betrokken partijen en inwoners van Lewenborg aan een wijkvernieuwingsplan en een uitvoeringsprogramma.

Om een goed beeld te krijgen van wat er speelt, en van wat de wensen en behoeften van inwoners zijn, zijn de volgende middelen ingezet om dit op te halen:

- **Wijkkijker**

We zijn met de wijkkijker op pad geweest. Dit is een manier van interviewen op afstand, waarbij we inwoners de volgende vraag hebben voorgelegd: Noem één ding die je zou willen veranderen in Lewenborg.

- **Wijkwagen**

De wijkwagen is een mobiele keet waarmee we op verschillende plekken in de wijk hebben gestaan om met mensen in gesprek te gaan.

- **Meedenkposter**

Mensen konden hun input geven door middel van een poster die huis aan huis is verspreid. Hierop konden mensen meedenken, ideeën inbrengen en verbeterpunten aangeven.

In dit document worden de gegevens die we op deze manier hebben opgehaald samengevat en geanalyseerd.

1 Uitkomsten Wijkkijker

Met de wijkkijker hebben we op 16 april 2021 inwoners in Lewenborg de volgende vraag gesteld: 'Noem één ding die je zou willen veranderen in Lewenborg.'

Van de gegeven antwoorden is een videocompilatie gemaakt. Deze is te zien op:
<https://www.youtube.com/watch?v=TTvCmHCNh-c>

De volgende verbeterpunten zijn door inwoners genoemd:

Woonomgeving en groen

- Aantrekkelijker winkelplein; meer zitjes, fonteintje, speelplek, groen.
- Lichtboei: betere groenvoorziening.
- Meer groen in het winkelcentrum.
- Kardingeplass; aanpakken blauwalg zodat er ook gezwommen kan worden bij mooi weer.
- Afval in de wijk; veel troep in de bosjes.
- Rommel bij de jongerenflat Lichtboei. Veel afval, kijken naar oplossing, bijvoorbeeld door meer afvalbakken te plaatsen. (Ook staat er vaak grofvuil, zoals oude bankstellen).
- Weinig punten om uit te rusten in de wijk voor ouderen. Meer bankjes langs wandelroutes.
- Hondenpoep.
- Aanpakken bult/onkruid (met name bramenstruiken) bij kruising Overloop/Midscheeps. Onkruid van de bult groeit de tuinen in.
- Bij het Dek; elk jaar wordt er met oud en nieuw vuur gemaakt op straat, waar maanden last van is in verband met schade en/of zwarte plekken op de straat. Mogelijke oplossing: vuurplaats aanleggen.

Jeugd

- Meer activiteiten voor jongeren.
- Lichtboei: voetbalveldje, zoals Ron Jans-veld.
- Geen zand in de speeltuinen (onder andere bij Dek) in verband met katten.
- Een plek in de wijk waar de jeugd samen kan komen (hangplek), zonder dat anderen daar last van hebben.
- Klimrek in speeltuin bij het Dek.
- Sociale voorziening voor jongeren, waar ze ook langer en in het weekend kunnen verblijven.

Verkeer

- Voetgangerspad aanleggen: uitgang Gangboord naar de bushalte Waterland.
- Voetgangerspad/zebrapad overkant Gangboord naar Kajuit (bushalte), nu lopen veel mensen over de straat.

Sociaal

- Meer verbinding tussen mensen/meer samendoen.

2 Uitkomsten Wijkwagen

Op 18 en 19 mei 2021 hebben we met de wijkwagen op zes verschillende plekken in Lewenburg gestaan (zie afbeelding). We hebben 47 inwoners gesproken over wat zij mooi en minder mooi aan de wijk vinden, welke verbeterpunten of wensen zij hebben en wat ze zelf of samen met anderen zouden kunnen bijdragen. Hieronder de belangrijkste uitkomsten van de gesprekken.

Wat vind je mooi/prettig/leuk aan Lewenburg?

- Groene wijk
- Fijn wonen
- Veel voorzieningen
- Veiligheid en sociale cohesie
- Nabijheid natuur
- Bereikbaarheid winkelcentrum

Bijna de helft van de inwoners (22) waarmee we gesproken hebben, geeft aan dat ze het mooi en fijn vinden dat Lewenburg een groene wijk is. Bijna 20% van de inwoners vindt Lewenburg een fijne wijk om in te wonen en 17% vindt het fijn dat er veel voorzieningen zijn zoals winkels en sportvoorzieningen. Meerdere keren genoemd als fijn aspect in de wijk zijn daarnaast de veiligheid en sociale cohesie (5x), de nabijheid van de natuur (Kardinge) (5x) en de bereikbaarheid van het winkelcentrum (5x).

Wat vind je minder mooi/prettig/leuk aan Lewenburg?

- Weinig/geen goede speelplekken
- Hangjongeren
- Weinig activiteiten jeugd
- Hard rijden
- Scooters op stoep
- Zwerfvuil

Als antwoord op deze vraag wordt door bijna een op de vijf een aspect van de speeltuinen genoemd (9x). Wat inwoners als minder fijn ervaren, varieert. Dat kan te weinig speeltoestellen zijn, te kleine speeltuinen of onveilige speeltuinen. Na de speeltuinen worden hangjongeren het vaakst genoemd als minder fijn (7x). Gevolgd door hondenpoep (6x), te weinig te doen voor de jeugd (5x), hard rijdende auto's, scooters op de stoep (5x) en zwerfvuil (5x). Wat opvalt is dat 'te weinig te doen voor de jeugd' niet alleen door jeugd zelf wordt genoemd, maar ook door oudere inwoners.

Wensen en behoeften

- Ontmoetingsplek jongeren
- Grote speelplek
- Aanpak zwerfafval

Bijna 30% van de inwoners (14) die we gesproken hebben zou graag een hangplek of ontmoetingsplek speciaal voor jongeren in de wijk willen. Dit wordt niet alleen door jongeren zelf aangegeven, maar ook door oudere inwoners. 7 inwoners zouden graag een grote speelplek/-tuin zien in Lewenborg, met bijvoorbeeld een familieschommel of kabelbaan. 6 inwoners hebben als wens dat het zwerfvuil beter opgeruimd zou worden.

Wat kun je zelf doen

- Buurt netjes houden
- Buurtwacht/handhaving

Op de vraag 'wat kun je zelf doen?' werd als vaakst 'samen de buurt netjes houden' genoemd (zoals opruimen rommel, onderhoud groen en speelplekken). Dit werd door ruim 1 op de 4 inwoners aangegeven. Daarnaast werd het opzetten van een buurtwacht/handhaving door meerdere inwoners (5) genoemd als iets om zelf te kunnen doen.

3 Uitkomsten meedenkposters

Inwoners uit de wijk Lewenborg hebben met de meedenkposter laten weten wat zij van Lewenborg vinden. Ook was er de mogelijkheid om specifieke ideeën aan te dragen en op de poster te vermelden. In totaal hebben 208 inwoners de poster ingevuld.

Op de poster stonden de volgende vragen:

- Wat vind je mooi/prettig/leuk aan Lewenborg?
- Wat vind je minder mooi/prettig/leuk aan Lewenborg?
- Heb je ideeën of wensen?
- Waar droom je van?
- Wat kun je zelf doen, of samen met anderen?

De grootste thema's die naar voren kwamen, zijn onder ander het groen in de wijk, verkeers- en parkeeroverlast, leegstand winkels, activiteiten en afval. Hieronder het resultaat per thema.

Groene en fijne buurt

- Veel groen
- Le Roy-gebied/Wijkpark
- Kardinging/Zilvermeer
- Openbaar vervoer
- Verbinding centrum

Het vele groen en diversiteit aan planten en bloemen in de wijk is wat meer dan de helft van de inwoners die de poster hebben ingevuld hebben aangegeven (112 van de 208) bij wat ze mooi, prettig of leuk vinden aan Lewenborg. Daarna volgt een gedeelte tweede plek het Le Roy tuingebied en wijkpark (21 keer genoemd) en het natuurgebied Kardinging en het Zilvermeer (20 keer genoemd). Wel wordt door sommige inwoners de wens uitgesproken voor schoon zwemwater in het Zilvermeer. Het openbaar vervoer en vooral de verbinding naar het centrum en station wordt door 10 inwoners benoemd als prettig.

Wat vind je minder mooi/prettig/leuk aan Lewenborg?

- Zwerfafval
- Hondenpoep
- Groenonderhoud
- Te hoge bomen
- Vijvers niet uitgebaggerd
- Verstening tuinen

35 van de 208 inwoners vinden het zwerfafval dat op straat, in de parken, bij verzamelcontainers en de flats ligt erg onprettig. Daarbij komt ook naar voren dat 24 inwoners het laten liggen van hondenpoep zeer onprettig vindt in de wijk. Een wens is om meer afvalcontainers door de wijk te plaatsen en in gebieden waar honden worden uitgelaten afvalcontainers met poepzakjes te plaatsen (aangegeven door 9 inwoners).

Duidelijk is dat de inwoners van Lewenborg het groen, de wandelpaden en parken erg fijn vinden aan de wijk. Een aantal inwoners vindt wel dat tuinen en voetpaden en het openbaar groen beter onderhouden

kunnen worden (13 inwoners). Ook vindt een klein deel van de inwoners de bomen die er zijn te hoog en wil deze gekapt hebben (9 inwoners). Een ander deel wil de hoge bomen juist behouden. Ook zijn er een aantal inwoners (8) die graag zouden zien dat de vijvers worden uitgebaggerd. Betegelde tuinen en slordige gevels wordt eveneens door de inwoners als minder mooi aangegeven (6 inwoners). Daarbij wordt vaak zelf al geopperd om mee te helpen om tuinen te vergroenen en de eigen tuin en gevel goed te onderhouden.

Wensen en behoeften

- Meer en diverse groen
- Opknappen Le Roy-gebied
- Gezamenlijke moestuin
- Meer diervoorzieningen

Een deel van de inwoners wil graag zoveel mogelijk groen en bloemen in de wijk, waarbij ook behoefte is aan meer diversiteit in het groen, bijvoorbeeld door bloemenvelden in plaats van gras of meer vruchtbomen. De wensen met betrekking tot groen variëren, zo zijn er concrete voorstellen zoals minder maaien, meer (wilde) bloemen en bloeiende bermen en minder tegels en meer groen (ook in de tuinen). Gebundeld komt dit neer op 44 inwoners die hier iets over hebben aangegeven.

Ondanks dat het LeRoy-gebied door veel inwoners erg wordt gewaardeerd, wensen ook een aantal inwoners (6) dat het wordt opgeknapt. Een deel van de inwoners heeft behoefte aan een gezamenlijke moestuin (9 inwoners). Een aantal inwoners (6) heeft ook de wens dat er meer specifieke voorzieningen komen voor dieren. Bijvoorbeeld nestkassjes, bijenkassen, vleermuizenkasten en broedplaatsen voor eenden.

Wat kun je zelf doen

- Schoonhouden van de wijk
- Tuin vergroenen
- Helpen bij groenonderhoud
- Zaaidag met inwoners

Op de vraag wat inwoners zelf kunnen doen, wordt door 41 inwoners het schoonhouden van de wijk genoemd. Ook wil een aantal inwoners wel hun tuin vergroenen (15) en willen sommige mensen helpen bij het onderhoud van het groen, al dan niet met hulp van de gemeente (18). 5 inwoners geven aan een zaaidag te willen plannen voor meer bloemen in de wijk.

Goed en duurzaam wonen

- Veilig
- Diversiteit aan culturen

8 inwoners geven aan zich in Lewenborg veilig te voelen en 7 inwoners vinden de diversiteit aan culturen en verschillende achtergronden van de inwoners fijn.

Als we kijken naar wat inwoners minder fijn vinden met betrekking tot dit thema, dan komen er niet echt duidelijke punten naar voren. Er worden wel punten genoemd, maar dan door één inwoner. Dit varieert van hoge bomen die het zonlicht blokkeren tot te weinig prullenbakken of stankoverlast van houtkachels.

Wensen en behoeften

- Verduurzamen

Bij wensen en behoeften komt er op dit thema een iets duidelijker beeld naar voren. 29 inwoners geven aan de wens te hebben dat er iets op het gebied van verduurzaming wordt gedaan. Zaken die worden genoemd: energie neutrale wijk, zonnepanelen, collectief woningen isoleren en groene daken.

Wat kun je zelf doen

- Zonnepanelen
- Isoleren

Ook bij de vraag 'Wat kun je zelf doen?' is niet veel respons gekomen. Een paar inwoners geven zaken aan zoals duurzaam leven of zonnepanelen plaatsen of isoleren.

Sociaal & ontmoeten

- Veel activiteiten
- Verschillende culturen

Wat inwoners van Lewenborg vooral fijn vinden is dat er veel activiteiten in de wijk zijn (aangegeven door 7 inwoners) en dat de wijkinwoners heeft met verschillende culturele achtergronden (aangegeven door 7 inwoners).

Er zijn geen punten die duidelijk naar voren komen als minder fijn.

Wensen en behoeften

- Bankjes/picknicktafels/speeltuinen
- Lokaal netwerk vrijwilligerswerk/inwonersdiensten
- Buurtfeest
- Stoepverkoop
- Meer activiteiten jongeren
- Meer ontmoetingsplekken ouderen

10 inwoners hebben aangegeven graag meer bankjes en picknicktafels door de wijk en/of bij speeltuinen te willen. 6 van de inwoners willen graag een lokaal netwerk of platform waar diensten en vrijwilligerswerk tussen inwoners uitgewisseld kan worden. Ook het hebben van een buurtfeest in Lewenborg werd 4 keer aangegeven. Hierbij kwam ook naar voren dat het 4 inwoners leuk lijkt om een stoepverkoop te houden. Naast concrete activiteiten werd er ook in algemenere zin gesproken voor meer activiteiten voor jong en oud (aangegeven door 11 inwoners) en iets concreter gaven 4 inwoners aan meer ontmoetingsplekken voor ouderen te willen.

Wat kun je zelf doen

- Vrijwilligerswerk/andere helpen
- Activiteiten organiseren

Een aantal inwoners (19) heeft aangegeven wel vrijwilligerswerk te willen doen zoals bijvoorbeeld boodschappen voor anderen, hulp bij financiën of aandacht geven aan iemand in de eigen straat/buurt. Ook wil een deel (10) zelf activiteiten organiseren (dansen, workshops, jeu de boules, wandeling, straatfeest).

Verkeer en routes

- Openbaar vervoer

Met name het openbaar vervoer wordt gewaardeerd door inwoners (10 inwoners geven dit aan).

- Hardrijden
- Parkeeroverlast
- Ontbreken trottoirs
- Niet overal rolstoeltoegankelijk

Het verkeer komt veelvuldig naar voren als minder prettig. Het merendeel van de inwoners heeft specifieke verkeerssituaties op de meedenkposter aangegeven. Hierbij kan het zowel gaan om het bus-, fiets-, loop- en autoverkeer. 19 inwoners geven aan dat auto's te hard rijden door de wijk en ook de verkeerssituatie bij het winkelcentrum is voor een aantal inwoners een zorg (5). Naast het te hard rijden is er ook parkeeroverlast (bijvoorbeeld parkeren in de bochten) (aangegeven door 13 inwoners). De inwoners hebben concrete plekken en gebieden aangegeven waar dit het geval is. Ook zijn er niet overal trottoirs en veel van de trottoirs die er zijn, zijn niet rolstoeltoegankelijk of er zijn obstakels zoals opstaande stoeptegels (6 inwoners).

Wensen en behoeften

- Egaliseren/wegwerken oneffenheden fiets- en wandelpaden
- Hele wijk 30 km-zone
- Verkeer remmende maatregelen
- Meer parkeerplekken
- Betere handhaving parkeerbeleid

Een wens is dat de fiets- en wandelpaden met oneffenheden door bijvoorbeeld losliggende stoeptegels of boomwortels worden geëgaliseerd.

Om de verkeersveiligheid te verbeteren zijn door inwoners meerdere concrete ideeën en locaties benoemd. In totaal hebben 17 respondenten de wens specifiek uitgesproken om de verkeerssituatie te verbeteren. Een idee dat door een aantal inwoners is geopperd is om van heel Lewenborg een 30 km-zone te maken. Ook zijn verkeer remmende maatregelen gewenst zoals drempels of wegversmallingen (aangegeven door 4 inwoners) op specifieke plekken (Vaargeul/Golfslag). Daarnaast is de wens uitgesproken voor meer parkeergelegenheid en de handhaving hiervan, 6 van de responderende inwoners hebben dit als wens aangegeven.

Wat kun je zelf doen

- Plaatsen Viktor Veilig (groen mannetje die je naast de straat of bij een speeltuin kunt plaatsen waarmee je weggebruikers laat weten dat er (spelende) kinderen in de buurt zijn)

Bij dit onderwerp is alleen het plaatsen van Viktor Veilig als optie genoemd om zelf te kunnen doen (aangegeven door één inwoner).

Jeugd

15 inwoners geven aan dat er leuke speeltuinen in Lewenberg zijn. Daarentegen vindt ook een deel van de inwoners (11) dat de speeltuinen niet goed worden onderhouden of dat deze moeten worden uitgebreid (5 inwoners). Een deel van de inwoners geeft aan dat er een plek voor jongeren ontbreekt waardoor er hangjeugd ontstaat die overlast veroorzaken bij met name het winkelcentrum, maar ook bij de voetbalkooi (aangegeven door 18 inwoners).

Wensen en behoeften

- Plek voor jongeren
- Meer activiteiten voor jongeren
- Meer en andere speelvoorzieningen

Er wordt dan ook aangegeven dat er behoefte is aan een plek voor jongeren. Een andere wens van een aantal inwoners (6) is dat er meer activiteiten voor jongeren komen. Ook is er behoefte aan meer en andere speelvoorzieningen zoals een skatepark, kabelbaan, overdekte speelplek, waterspeelplek en survivalroute.

Wat kun je zelf doen

- Vrijwilligerswerk voor jongeren

Voor dit thema zijn er nauwelijks inwoners die aangeven hier zelf iets in te kunnen doen. 2 inwoners geven aan wel vrijwilligerswerk te willen doen met betrekking tot activiteiten voor jongeren.

Voorzieningen en zorg

- Voorzieningen in de wijk
- Vele sportvoorzieningen
- Nabijheid winkelcentrum en voorzieningen
- Oude Bieb fijne plek ontmoeten en meedoen
- Aanbod en activiteiten Dok

39 inwoners zijn blij met alle voorzieningen in de wijk en vinden het fijn dat het winkelcentrum en de voorzieningen in de wijk zoals het zorgcentrum dichtbij zijn. Het Dok, en de activiteiten die daar worden gehouden vinden 17 inwoners erg prettig en leuk. Tevens worden ook de hoeveelheid aan sportvoorzieningen als prettig ervaren (17 inwoners) en geven 8 inwoners aan de Oude Bieb een fijne voorziening te vinden voor ontmoeting en meedoen in de maatschappij.

- Leegstand winkels
- Aanbod winkels

Ondanks dat een groot deel van de inwoners aangeeft de voorzieningen en aanbod van winkels in de wijk waardeert, vindt ook een deel van de inwoners (10) de leegstand en het weinig unieke winkelaanbod en de uitstraling hiervan niet fijn.

Wensen en behoeften

- Kleurrijker winkelaanbod
- Aanpak leegstand met nieuwe projecten
- Meer horeca met terras
- Jeu-des-boules-baan
- AED's toegankelijk voor inwoners
- Meer kunst in de wijk

Meerdere inwoners hebben aangegeven dat het een wens is dat het winkelcentrum kleurrijker wordt (aangegeven door 5 inwoners), dat de leegstaande winkels moeten worden ingezet voor nieuwe projecten (9) en dat er meer unieke horecagelegenheden met terras komen (door 12 inwoners aangegeven). Het idee van een jeu-des-boulesbaan is 4 keer benoemd door de inwoners. Ook zien inwoners graag dat er een beschikbaarheid aan AED's in Lewenberg komen die toegankelijk zijn voor inwoners (aangegeven door 4 inwoners). Op het gebied van kunst zouden 10 inwoners meer kunst in de wijk willen zien.

Wat kun je zelf doen

- Weggeefwinkel voor ouderen
- Actie voor ophalen grofvuil
- Picknickbank neerzetten
- Meedenken over cafeetje in het wandelgebied

Er zijn een paar suggesties genoemd om zelf te kunnen doen. Alle bovengenoemde punten zijn slechts één keer genoemd.

Input inwoners

Buurtinterviews WIJS; mei 2021

Inleiding

In aanloop naar het wijkvernieuwingsplan Lewenborg Leeft! hebben WIJS-studenten diverse interviews met bewoners gehouden. Deze interviews vonden plaats in mei 2021 en werden per straatdeel of buurt georganiseerd. In totaal zijn op deze manier 72 groepen geïnterviewd.

In onderstaand document hebben we deze interviews samengevat per wijkdeel: Lewenborg Noord, Lewenborg West, Lewenborg Zuid en Zilvermeer.

De input hebben we meegenomen in bovenstaand plan.

Lewenborg WEST

In Lewenborg West zijn in totaal 11 groepen inwoners geïnterviewd in de straten Lichtboei, Vaargeul en Golfslag.

Woonomgeving en groen

- Wens voor AED in de buurt
- Overlast door afval/zwerfvuil (8 maal)
- Geen bereidheid om iets tegen afval te doen, gemeente verantwoordelijk voor leefomgeving
- Stoeptegels voor ouderen te hoog/ slechte toegankelijkheid rollators (2 maal)
- Behoeftte aan meer groen, soms te verwilderd (2 maal)
- Tevreden over groen (2 maal)
- Overlast hondenpoep

Men is over het algemeen tevreden over de wijk. Wel wordt in nagenoeg alle groepen de overlast door zwerfvuil aangegeven (8 maal) waarbij ook het afval rondom de containers wordt genoemd. Men geeft aan tevreden te zijn over het groen in de wijk (2 maal) maar soms is het groen verwilderd (achterstallig onderhoud) of is er behoefte aan nog meer groen (2 maal).

Jeugd

- Speelveldje is onvoldoende, wens voor voetbalveld
- Onveiligheid en overlast door jongeren (3 maal)
- Meer speel-/sportplekken (5 maal) (ook waar ouders terecht kunnen)
- Winkelcentrum trekpleister voor hangjongeren/-ouderen (3 maal)

Er is een duidelijke wens voor meer speel en sportplekken in de nabijheid (6 maal). Daarnaast geven veel groepen aan onveiligheid en overlast door jongeren te ervaren, met name rondom het winkelcentrum (6 maal)

Verkeer

- Hard rijden is een probleem (2 maal)
- Te weinig parkeerplekken (3 maal)
- Overbodige parkeerplaats bij Lichtboeiflat

Er wordt aangegeven dat er soms te hard wordt gereden (2 maal) en dat er te weinig parkeerplekken zijn (3 maal).

Sociaal

- Grote bereidheid om elkaar te helpen
- Onderling contact goed (2 maal)
- Onderling contact beperkt (directe burens) wel behoefte aan meer contact/activiteiten (2 maal)
- Bewoners erg op zichzelf en geen behoefte aan onderling contact en/of activiteiten (5 maal)
- Nieuwe bewoners vinden het lastig om in contact te komen met andere bewoners
- Niet iedereen weet of en welke buurtactiviteiten er zijn
- Voldoende activiteiten (2 maal)
- Meer activiteiten voor verschillende doelgroepen
- Wijkcentrum biedt geen uitnodigende activiteiten en is niet uitnodigend (2 maal)
- Voldoende voorzieningen (2 maal)
- Onduidelijk waar met vragen, ideeën en wensen terecht kunnen
- Zelf bedenken van goede ideeën. Gemeente of buurthuis doen dat niet.

De sociale verbondenheid geeft een wisselend beeld. Sommige mensen vinden dat er te weinig gebeurt of dat de informatie hierover onvoldoende is. Terwijl anderen tevreden zijn over de activiteiten en voorzieningen. Directe burenhulp wordt veelal gegeven maar verdere contacten zijn veelal beperkt en worden ook niet altijd nodig gevonden (5 maal).

Lewenborg Zuid

In Lewenborg Zuid zijn 24 groepen geïnterviewd in de straten Bolder, Steiger, Dukdalf, Baken, Meerpaal, Sloep, Loopplank, Kombuis, Valreep, Kluisgat, Dek en Anker.

Woonomgeving en groen

- Mooie groene wijk (9 maal)
- Veel zwerfvuil (10 maal) (met name rondom containers)
- Last van hondenpoep (7 maal) (meer prullenbakken)
- Modderig schelpenpad
- Wens voor omheind losloopgebied voor honden
- Wens voor meer groen rondom winkelcentrum (3 maal)
- Wateroverlast (Steiger)
- Achterstallig onderhoud groen (6 maal)
- Grauwe uitstraling gebouwen
- Geen steiger om te kunnen vissen
- Losse tegels trottoirs (valrisico en slecht begaanbaar rollators) (3 maal)
- Vuur bij oud en nieuw

Ook in Lewenborg Zuid wordt het groen gewaardeerd (9 maal) maar zou wel beter onderhouden kunnen worden (6 maal). Daarnaast ergeren bewoners zich aan het zwerfvuil (10 maal) en aan de hondenpoep (7 maal). Door drie groepen is de wens voor meer groen rondom het winkelcentrum geuit. Daarnaast geven drie groepen aan dat losse of scheve tegels in het trottoir een valrisico vormen.

Jeugd

- Meer uitdagende speelplekken en activiteiten voor jeugd (8 maal) (ook beter onderhoud)
- Meer ontmoetingsplekken (4 maal) (bankjes e.d.)
- Meer sportplekken
- Overlast hangjongeren/-ouderen (9 maal) (met name rondom winkelcentrum)

Veel groepen geven aan overlast te ondervinden van de hangjongeren, met name rondom het winkelcentrum, en komen met voorstel om voor hen een aparte hangplek te maken (8 maal). Ook wordt aangegeven dat er meer speelplekken en activiteiten voor de jeugd wenselijk zijn en diverse ontmoetingsplekken voor jong en oud in de vorm van bijvoorbeeld bankjes (4 maal).

Verkeer

- Te hard gereden (5 maal)
- Te weinig parkeerplekken (4 maal)
- Onduidelijke parkeerplekken

Door een aantal groepen wordt aangegeven dat er te hard wordt gereden (5 maal) en dat er te weinig parkeerplekken zijn (4 maal). Door een groep wordt aangegeven dat de oversteek bij school niet veilig is en daarom de kinderen daar niet zelfstandig kunnen spelen.

Sociaal

- Voldoende voorzieningen en activiteiten (7 maal)
- Weinig gebruik van voorzieningen (2 maal)
- Voorzieningen en activiteiten onbekend (6 maal)
- Te weinig activiteiten (2 maal)
- Nieuwe bewoners en alleenstaanden onbekend met voorzieningen en activiteiten
- Bereidheid om elkaar te helpen (burenhulp) (5 maal)
- Weinig bereidheid om elkaar te helpen (2 maal)
- Geen behoefte aan contact met buurt (3 maal)
- Sociale cohesie neemt af (5 maal)
- Weinig bereidheid voor bredere wijkinzet (5 maal)
- Bereidheid voor bredere wijkinzet, onduidelijk wat (3 maal)
- Veel contact met buurtgenoten (2 maal)
- Weinig groeten van buurtgenoten (2 maal)
- Wel groeten van buurtgenoten
- DOK te veel gericht op senioren/probleemgezinnen, meer activiteiten voor jongere mensen (6 maal)
- Regelingen onbekend (veel schulden) (2 maal)
- Eenzaamheid door corona versterkt, sociale samenhang ontbreekt
- Wijkteam zou meer activiteiten kunnen organiseren voor buurt of straat

Veel groepen (4 maal) geven aan dat de sociale cohesie afgenomen is en dat de band tussen buurtbewoners onvoldoende is om zelf op te pakken (bijvoorbeeld buurt barbecue o.i.d.). Daarnaast laat ook Lewenborg Zuid een wisselend beeld zien van de behoefte aan contacten en bereidheid om een bijdrage te leveren. In een aantal groepen wordt aangegeven dat men wel wat meer zou willen doen maar niet goed weet waar zij dan terecht kunnen (3 maal). Daarnaast is het aantal groepen dat aangeeft dat men niet goed weet wat voor voorzieningen en activiteiten er spelen relatief hoog (6 maal). Opvallend is dat 6 maal wordt genoemd dat het DOK een te smal aanbod aan activiteiten biedt.

Lewenborg Noord

In Lewenborg Noord zijn 29 groepen geïnterviewd in de straten Vooronder, Boeg, De Fok, Gangboord, Patrijspoort, Het Want, Kajuit, Mast, Grootzeil, Kraaiennest, Lijzijde, Stuurhut, Roer en Wimpel.

Woonomgeving en groen

- Mooie groene wijk (11 maal)
- Tuinen slecht onderhouden
- Overlast hondenpoep (prullenbakken en verbodsborden) (9 maal)
- Overlast kattenpoep (in m'n zandbak)
- Wens voor omheinde uitlaadplek honden (2 maal)
- Achterstallig onderhoud groen (7 maal)
- Overlast zwerfvuil (10 maal)
- Bereidheid tot opruimen maar niet in eigen container
- Grauwe uitstraling straat
- Meer groen (2 maal)
- Le Roy gebied ziet er onverzorgd uit
- Vlindertuin zou meer bekendheid moeten hebben (2 maal)
- Winkelcentrum weinig groen en erg stenig

Bewoners waarderen ook in Lewenborg Noord het vele groen. Maar merken op dat zowel het openbaar gebied (7 maal) als de tuinen slecht onderhouden zijn. Ook zwerfvuil en afval wordt in Lewenborg Noord meerdere malen genoemd. Hier wordt gewezen op vaker grofvuil ophalen en meer regelmatig de afvalbakken legen. Daarnaast wordt veel overlast van hondenpoep ervaren (9 maal). In twee groepen wordt de wens voor een omheinde uitlaadplek geopperd.

Jeugd

- Overlast hangjongeren (10 maal) (o.a. vanuit de Driemaster en bij bushaltes)
- Hangplek voor jongeren maken (3 maal)
- Meer politie op straat
- Te weinig speeltoestellen en/of slecht onderhoud (11 maal) (wens waterspeelplein)
- Weinig te doen voor kinderen/jeugd (3 maal) (mede door corona)
- Regelmatig activiteiten in de straat door WIJ
- Te weinig bankjes (ook voor ouderen) en/of picknick tafels (7 maal)

Er wordt door de groepen in Lewenborg Noord veel aangegeven dat hinder of overlast door jongeren wordt ervaren. Men oppert een hangplek dan wel meer politie op straat.

Ook voor de kinderen vindt men dat er te weinig te doen is (3 maal). Daarnaast wil men meer speeltoestellen (alleen een wip en schommel niet genoeg) en het onderhoud van de bestaande speeltoestellen moet beter (11 maal genoemd). Zo wordt een waterspeelplein tussen DOK en Winkelcentrum voorgesteld. Zo wel door jong en oud bestaat de behoefte voor meer bankjes om te ontmoeten of om even uit te rusten (7 maal)

Verkeer

- Te hard rijden (8 maal)
- Te hard rijden door jongeren op scooters (2 maal)
- Overlast deelscooters op trottoir

- Voldoende parkeergelegenheid
- Bushalte te ver weg
- Slechte trottoirs en geen rolstoelhellingen (2 maal)
- Slecht overzicht voor fietsers

In Lewenborg Noord wordt geen enkele keer te weinig parkeerruimte benoemd. Daarnaast wordt wel overlast ervaren door te hard rijden (8 maal) waarbij in Lewenborg Noord met name het scootergebruik onder de aandacht wordt gebracht.

Sociaal

- Weinig contact met de directe buurt (9 maal)
- Redelijk contact met de directe buurt (4 maal)
- Goed contact met directe buurt (12 maal)
- Bereidheid om elkaar te helpen (8 maal)
- Weinig animo om in de directe buurt iets te organiseren (5 maal) (mede door corona)
- Weinig bereidheid voor brede wijkinzet (5 maal)
- Enige bereidheid voor brede wijkinzet
- Voldoende voorzieningen (10 maal)
- Onduidelijk welke activiteiten er zijn
- Buurthuis vaker dicht
- Weinig activiteiten voor ouderen
- Onduidelijk waar met vragen, ideeën of klachten heen kan
- Persoon voelt zich gediscrimineerd/ racistisch bejegend (3 maal)
- Drugsdealer in de buurt
- Wij-team relatief onbekend
- Ontevreden over Wij team
- Meer eenzaamheid door corona (4 maal) (weinig/minder activiteiten)
- Tevreden over activiteiten DOK (6 maal)
- Tevreden over de Oude Bieb (2 maal)
- Weinig vertrouwen gemeente (doen niet wat is toegezegd) (3 maal)
- Geen gezamenlijke ruimte waar bewoners zelf iets kunnen organiseren.
- Weinig animo om zelf iets te organiseren (vaak verwachting dat gemeente, WIJ-team of Dok dit doen. (3 maal)
- Behoefte aan betaalbare klusdienst

Ook hier varieert het direct contact met de straat/buurt per straat of de contacten met de buurt goed zijn of dat er weinig onderling contact is. In sommige buurten wordt aangegeven dat er sprake is van discriminatie of niet om willen gaan met “apartere bewoners”. Over het algemeen zou men meer activiteiten wel waarderen maar er is weinig animo om dat zelf op te pakken (5 maal). In een aantal gevallen (3 maal) is expliciet benoemd dat verwacht wordt dat gemeente, Wij team of het Dok dat op zou moeten pakken. Men is tevreden over de voorzieningen (10 maal) en het Dok en de Oude Bieb worden hierin duidelijk benoemd (resp. 6 en 2 maal).

Zilvermeer

In de wijk Zilvermeer zijn twee groepen geïnterviewd, beide in de straat Zilvermeer.

Woonomgeving en groen

- Tevreden over de wijk

Jeugd

- Een speelplek voor kleine kinderen wordt gemist (2 maal)

Verkeer

- Er wordt te hard gereden (met name begin van de straat)

Sociaal

- Weinig contacten in de buurt
- Goede contacten in de buurt
- Tevreden met voorzieningen
- Organiseren van buurtgerichte activiteiten verwaterd, wel behoefte. (2 maal)
- Bereidheid tot brede wijkinzet beperkt.